

Hetedik évi folyam.

Pest, augusztus 12-én 1860.

A Vasárnapi Ujság hetenkint egyszer nagy negyedrében egy és fél iven jelenik meg. — Előfizetési díj Buda-Pesten házhoz küldve vagy postai úton külön a Vasárnapi Ujságra félévre 3 ft., a Politikai Ujdonságokkal együtt 5 ft. új pénzben. — A Vasárnapi Ujság a Magyar Sajtóval együtt (a Politikai Ujdonságok nélkül) félévre 10 ft., évnegyedre 5 ft. új pénzben. — Az előfizetési díj a Vasárnapi Ujság kiadó-hivatalához (Pest, egyetem-utca 4. szám) bérmentve utasítandó.

Mátray Gábor.

Épen ma egy hete valánk tanui egy próbatétnek, melyet egyik legvirágzóbb hazai intézetünk, a hangászegyleti zenede, a magyar konservatorium, a művészet e nemzeti növényiskolájának növendékei, a nemzeti Muzeum csarnokaiban adának. Az eredményről alább szólunk, az illető rovatban. Itt csupán azon általános megjegyzést nyilvánítjuk, hogy a nagyszámu közönség most is teljes méltánnyal és újra fölélesztett reményekkel vált meg a derék szaktanárokkal ellátott intézettől, melynek működését ép oly dicsérrel említé, mint az intézet 20 év óta igazgatóját, Mátray Gábort.

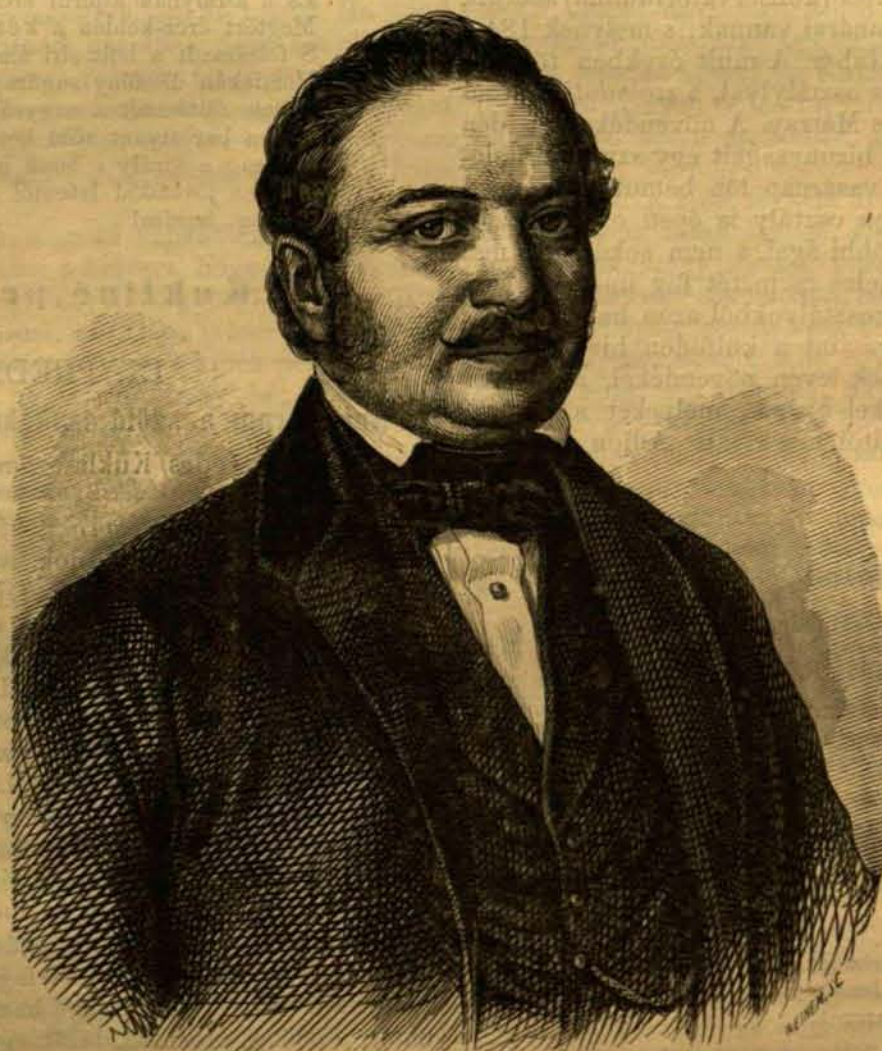
De Mátray Gábor nem csak a központi zenede sok érdemi igazgatója. Több mint 30 éve, hogy az ő nevét a fővárosi tudományos és művészeti intézetekkel csaknem elváhatlan kapcsolatban látjuk. — Pályája nem tartozik a fényesek, zajosak, de a hasznosak közé, s a hol a gyakorlat tapasztalása és szervező, rendező kézre van szükség, ott oly emberek működésére van szükség, minőnek Mátray Gábort ismerjük. És ne felejtjük egy nagy érdemét: ő mintegy apja a mostani hírlapszerkesztőknek. Egy magyar szépirodalmi és művészeti lapot szerkesztett ő csaknem egy évtizedig azon időben, midőn az még hazánkban valódi feláldozással járt, midőn még közönség és író egyaránt volt ritka madár, s a kettő nem lelkesülhetett egymás kölcsönös meleg részvétén. Ha valaki, bizonyosan ő szólhatna sokat egy szerkesztő küzdelmeiről — s mi talán ámulattal néznénk uttoróink, őseink pályájára. De tartsunk rendet az előadásban.

Mátray Gábor, kinek főhivatala most az, hogy a nemzeti Muzeumban a Széchenyi-féle országos könyvtár őre, 1797. nov. 23-kán született

Nagy-Kátán, Pestmegye egyik mezővárosában, hol atyja tanító volt s 1804-ben szintén tanítói hivatalt nyervén Pesten, családjával együtt itt telepedett meg. 1817-ben végezte Mátray Gábor a jogtani pályát. 1816—1830-ig nevelő volt részint báró Prónay Simon, részint gróf Széchenyi Lajos házánál, s ez idő alatt többnyire Bécsben lakott. 1830-ban Pestre jöven vissza, két év mulva ügyvédé lön. Ugyanez évben engedélyt nyert egy magyar szép-művészeti lap kiadására, mely 1833. elején „Regelő és Honművész” ikerlap alakjában meg is indult. E lap uttoróje mai divatlapjainknak, sokáig egyedül állott, minden versenytárs nélkül s mű-

vészeti érdekeink fejlesztése körül, az akkori mostoha viszonyok között, sok érdemmel birt. Mult viszonyaink ismeretére tanulságos olvasmány az most is és senkinek nem kellene napjainkban a szerkesztői feladat megoldásához fogni, a ki journalistikánk ez előzményeit, a pontot, melyből kiindultunk, nem ismeri. Mátray a lap kiadását minden anyagi haszon nélkül, sőt korábbi saját szerzeményének némi feláldozásával is, 1840. június végeig folytatta — a midőn a nyelv és izlés tisztulván, s az olvasásvágy fölébredtével az igények is növekedvén, újabb nemzedék állott a szépirodalom terére. Mátray, mint szerkesztő tetemes pénzüsszegeket gyűjtött össze közhasznú s jótékony czélokra, különösen az akkor épülő nemzeti színházra, s azonkívül a nemzeti színészetnek a haza fővárosában létesítése körül főérdeme van.

A magyar tud. Akademia részéről már 1833-ban választott levelező taggá. Midőn 1837-ben a pesti magyar színház megnyílt, Pestvármegyei színházi bizottmánya M

MÁTRAY GÁBOR.

Gábort választá a színház zeneigazgatójává, mely hivatalt azonban nem sokáig viselheté. — Miután a főherceg József nádor megbízásából az alakuló nemzeti Múzeum egyes gyűjteményeinek összeírásával s rendezésével volt időnként megbízva, sőt a muzeumi igazgatóság titoknoka s könyvtári segéd is volt: végre 1846-ban a nádor főherceg által a Múzeum rendes könyvtárnokává lón ki-nevezve s e diszes hivatalt viseli mai napig. Ugyanez évben adá ki a nádor megbízásából a Múzeumban létező Pyrker-féle képtár leírását. Ez volt az első rendszeres munka, mely a Múzeum gyűjteményei ügyében megjelent, — azóta már több is követte, bővített kiadásokban. Az ő felügyelete alatt szállított a Ludoviceum épületében ideiglenesen felállított országos Széchenyi-könyvtár a Múzeumnak e célra rendelt termeibe; és segédforrások hiánya miatt egyedül, egy szolga segítségével, ő állítá fel itt és rendezé a gazdag kéziratgyűjteményt, a Széchenyi-könyvtár, Kéler, Vuchetich, Gallovich, Bacsányi, Bory s egyéb hazafiak könyvadományait, vagy szerzeményeket, mint szintén a Jankovich, Illésházy s Horvát-féle gazdag könyvtárakat, melyek azonban csak akkor állandának teljesen a község használatára, ha a kellő butorok és segédkezek megszerzésére az illető költség engedélyezve lesz — mi hogy minél előbb megtörténjék, valóban közohajtás!

Mindamellett Mátray Gábor érdemeinek legfőbb része a magyar zene, zeneirodalom és zeneképzés körüli fáradozásaiban keresendő. A zene iránti előszeretetét és e részbeli tehetségét már kora ifjúságában tanúsítá. Idő folytán számos világi és egyházi nótát szerze. Már 1827—30. években Bécsben „Pannonia, Hunnia és Flóra“ című 10 füzetben adott ki magyar nóták gyűjteményét zongorára s egy füzet magyar dalt „Magyar dallós“ czim alatt. Hasonnemű műveket bocsáta közre, míg a Regélő szerkesztője volt. 1852-ben kezdé kiadni a „Magyar népdalok egyetemes gyűjteményét“ zongorakisérettel. Ily népdalok nagyszámu gyűjteményével bír Mátray, s ama dal-repertorium kiadásával, melyből eddigelé már több füzet jelent meg, a nemzeti legszebb dallamokat az enyészettől kívánta megmenteni, s e szándéka bel- és külföldön a zeneértők körében teljes méltánnyal is találkozott. Midőn 1836-ban az akkor csekély alapokon meginduló „Pestbudai hangszegylet“ titoknokává választatott, addig sürgeté az énekiskola felállítását, míg az 1840. elején meg is nyitattott s most már évenként 2—300 növendéket képző, rendszeres zenedévé (konservatoriummá) alakult, melynek minden szakban kitűnő tanárai vannak, s melynek 1840. óta folytonos igazgatója Mátray Gábor. A mult években történt, hogy e zenede egy új és szükséges osztálylyal, a szavalatival, szaporodott, s ez osztálynak tanára is Mátray. A növendékek ez idén adták először e téren is haladásuk bizonyosságait egy szindarab elődásával, mely e célra írva, mult vasárnap lón bemutatva a pesti közönségnek. Remélhető, hogy ezen osztály is épen oly virágzásnak fog indulni, mint a zenede többi ágai, s nem sokára drámai művészetünk is épen annyi s oly jeles csemetét fog innen nyerni, mint nyert már a zenészeti és énekosztályokból azon hazánkiai és leányai által, kik részint itthon, részint a külföldön hirdetik művészetökkel, hogy a pesti zenedének levén növendékei, a magyar nemzet fiait mindazon képességekkel bírnak, melyeket a mai világ egy polgárisult nemzet tagjaitól megkíván. Adjon az ég bő sikert a nemes fáradozásoknak!

IV. Béla.

— Történeti ballada. —

Sötét az éjféli fekete árnya,
Sötétebb sejtés szállt a királyra;
Nem bír aludni, virraszt az éjben,
A lámpa fénye s ő van csak éjben.
Fejdelmi szívét a haza sorsa, —
Jelen- s jövője tépve kinozza:
Pártos viszály bent, s ottkűnn az ellen...
Kebléből hosszú sohajtás lebben —
Hazám, hazám!

Rákos mezőjén gyűlnek a rendek,
Haj! de a zászlók porban hevernek...
Sehol se látni egy lelkes arcot,
Tárogatóhang sehol se harsog;
Helyette zsongó zsiibongás éled...

Itt csak a test van, de hol a lélek?
S már a határhoz közelg az ellen...
Béla szívéből sohajtás lebben —
Hazám, hazám!

Aranyos kardját a szögre tette,
Köszörült szablyát kötött helyette;
Szólna a néphez, szólni akarna,
De nyelvét a kín lekötve tartja,
És a nép most sem tud lelkesedni:
E szent fájdalmat nem érti senki...
A király arca lesz csak sötétebb,
Ki fog megvédeni, mi ment meg téged —
Hazám, hazám?!

Trombita harsan, megjött a nádor
Sebbel rakottan a véghatárról,
Könyű pereg le véres arczára,
Betört a tatár magyar hazánkba...
Kigyúl a király halovány arca,
Fényes aczélját tartja magasra,
S ezer kivont kard csöngése ébred:
Vagy megvédünk, vagy elhalunk érted —
Hazám, hazám!

Sajó vizének szöke hulláma,
Mért öltözködtél piros ruhába?
— Haj! jó magyar vér feste pirosra,
Itt hulltak el mind a hősök sorra,
A magyar otthon idegenné lett,
A halálnál is szörnyűbb ez élet...
Vérkönyűt sirva nyögöd a jármot,
Hontalan, árván bolyong királyod —
Hazám, hazám!

A vihar, a vész megszűnt dühöngni,
Utána a nap félve süttött ki;
Félve süttött ki: piros sugára
Nem a dús honra, — sírkertre szálla...
Leégett falvak hihalt vidéken,
Fehér csonthalmok kopár térségen,
A király látja, oly égő búja...
Halottaidból kikelsz-e újra —
Hazám, hazám!

És a királynak kipirul arca,
Megtört ércz-keblén a kétség harcza...
S föltámadt a holt siri álmából,
Homlokán dicsfény sugára lángol,
S vele föltámadt a nagyság újra,
Fonva borostyánt zöld koszorúba.
Fölzeng a király s honfi imája:
Legyen jövendő Istentől áldva —
Hazám, hazám!

Kuliffay Ede.

„Kukliné prédikációi.“

(Vége.)

IX. PRÉDIKÁCIÓ.

Kukli uram a „zöld sapkához“ kocsizott Kapornyaival.

„Nos, nos, édes Kukli uram, remélem, jól mulatta magát a „zöld sapkánál.“

„Honnan tudom, hogy a „zöld sapkánál“ voltál? Igen is, jól tudom, édes ur; többet is tudok, mint uraságod képzelné. Mindjárt sejtettem, hogy valamin töröd a fejedet; mikor ma elmentél hazulról, tudtam már az egész dolgot; a szemedből kinéztem, ha mindjárt egy szót sem szólottam róla. Lelkemre! hát te becsületes házas embernek, gyermekek apának tartod magad s nem átalod elmenni fényes nappal tivornyázni? Azonban feleségünket soha sem vinnök el, az afféle meg sem fordul az eszünkben; feleségemaszszony hadd maradjon otthon, mint a vaskanál. Te bezzeg elmégsz, Isten tudja, kikkel, elmégsz, Isten tudja, hová, s mulatod magad, Isten látja, hogy; még pedig egész délutánokat oda tekeregsz. Na, aztán mondja nekem valaki: milyen áldott jó férj, becsületes ház-tűz tartó ember ez a Kukli! Igen bizony, azt én tudom legjobban. Bezzeg ha látnák, miként viseled magad itthon, másképen beszélne rólád. Hanem mind is ilyen valamennyi férfi: mikor kimegy a háztól, felveszi vasárnapi kedvét, de mihelyt haza megy, leveti s felveszi a hétköznapit, dörmög, mormog, mint egy medve. Isten bizony, szeretném tudni, ki állana be jószántából asszonyrak!

„Nem, Kukli, nekem nincs rossz kedvem, nem is mérgeledöm; nem, a világért sem. Tudom hogy bolond voltam ifjú aszszonykoromban; mindig halálra busultam, mérgeledtem magamat, valahányszor elmentél hazulról; de már abból kinőttem. Most már a világ legderekabb férfiéért sem csinálnék magamnak egy mákszemnyi rossz kedvet is. Bizony volna is miért? Mi a köszönet érte? semmi! épen semmi. Legjobban az olyan aszszonyoknak van dolga, a ki számba sem veszi a házat; bárcsak én is olyan tudnék lenni.

„S miért nem mondhattad, mint egy becsületes férfiúhoz illik, mikor elmentél hazulról, hogy szekereznél mégysz a „zöld sapka“-hoz? Nekem afféle ne beszéljen, édes Kukli uram, hogy akkor esze ágában sem volt, hogy nem tudta; azzal ne is fárasztja magát! Hiszen te, Kukli te, rég kicsinált dolog volt az, régen főzitek azt a te, lelki-testi jó barátoddal, azzal a derék mákvirág Kapornyaival. Mert hiszen, csak a szemem elébe kerülne ökeme, tudom, hogy kiállítanám a vászontáblára; holta napjáig megemlegetné, mit kapott azért, hogy egy feleséges, sok gyermekes apát a „zöld sapka“-hoz csalt tivornyázni. Volt is időtöltés, tudom, szerettem volna hátad mögől nézni az egészet. Ugyan, te Kukli, nem nőtt-e még be a fejed lágya? Ilyen idős korodban effélékre vetemedni nem szégyeled?

„Nekem, persze, sehová sem illik mennem; nekem itthon kell maradnom házőrzőnek. Te feleségedet, gyermekeidet a világért nem vinnéd magaddal, mint más becsületes ember, a kinek a multság sem esik jól, ha nincs az övével. Te nem afféle fából vagy faragva; kell is neked feleség, gyermek! akkor vagy boldog, ha egyiket sem látod. Ugyan te, Kukli te, látott-e valaki valaha velem együtt? Utoljára még azt sem tudják, hogy házas vagy. Hogy is tudhatnák? hisz te sehová sem viszed a feleségedet. Nem, nem, sem feleségedet, sem gyermekedet!

„Zöld sapka,“ hogy is ne! Persze, hogy szánnal voltatok; ilyen jó szánutban, boldog, boldogtalan mind szánkázik, csak én nem érdemlem meg tőled, hogy megszánkáltass. Hanem bizonyosan más valaki részesült ez uttal is a Kukli uram gráciájában. He? Nekem afféle ne beszélj, hogy senki sem volt veletek. Azt hiszed, elfelejtettem azt a rózsaszín kalapot; azt hiszed? Nem, nem fogom be a számat, nem is vagyok balgatag aszszony. Az, édes ur, semmit sem tesz a dologra, ha a rózsaszín kalapos mindjárt ötven esztendő történet is — az a dolgon semmit sem változtat. Szégyelned kellene magadat! Igen bizony, ha szégyelni tudnál. Te, Kukli te, jusson csak eszedbe, micsoda derék feleséged voltam én neked. Ha mindjárt vasbocskört kötnél, sem találnál páromat. Nem biz olyan bolondot, mint én voltam! Mert bolond voltam, hogy annyit jártam utánad; számba sem kellett volna vennem ökemét, akkor tudom, hogy megbecsülne. Oh lefolyt ifjuságom napjai, ha még egyszer visszahozhatnák titeket! Akkor. . . . akkor, nekem is lenne eszem ám!

„No, hát édes Kukli uram, a „zöld sapka“-nál voltunk hát! Persze nem férhetünk a bőrünkbe; a helyett, hogy dolgunk után látnánk, szánkázunk, szekereznünk, hegyen völgyön lakodalom. Ugy tesz bizony mindig, a ki vesztét érzi; mert nem is lesz jó vége ennek a sok dinom-dánomnak. Szellőzteti a pénzét, a kinek nem fér a zsebébe. . . . Na, nekem afféle ne beszélj, hogy hét esztendőben egyszer történt. S hamindjárt úgy is volna, ki áll jól arról, hogy ezután nem teszed gyakrabban, minden héten, minden nap, míg a sok szánkázásnak, a sok szekerezésnek az lesz a vége, hogy boltod, hogy házad, hogy mindened zörögve elszekerezik a dobon, magadat pedig szépen beszánkátatnak az adóstoronyba. Akkor aztán majd elmehettek a gyermekekkel koldulni. Szép volna, ugy-e? Kukli uram megegye az egrést s az én fogam vássék bele! De biz azt be nem várom, hanem szépen öszszeszedem mindenemet, gyermekeimet s itt hagyunk a faképnél, la!

„Zöld sapka!“ Hm! szeretném tudni, hány forintocskát vágunk ma a sárba? A bérkocsi jövetmenet; hát még ott? Tudom, patak folyt a bor, meg a pucos, volt dárídó! Csoda bizony, hogy lábodon haza tudtál jöni és saroglyára nem kerülteél, mint a derék Kollancsosi. Épen tegnap sirva panasztolta a felesége, hogy egy este csak kopogtatnak az ablakon, s kiáltják: ifjaszszony lelkem, nyitassa ki a kaput, mert egy kövér disznót hoztunk, nem bírja a lába s szánra tettük. A szegény aszszony örömeiben maga szalad, hirtelenében azt sem tudja, hogy nyissa a kaput; de végre megvan az is, behuznak egy gyalog szárat az udvarra; az aszszony kiált: „hozzatok gyertyát!“ A gyertya megérkezik, s a boldogtalan mit lát? Tulajdon férje hever a szánon, részegen, mint egy. . . . No hiszen

te, Kukli te, azt próbálnád meg, hogy te hozad magadat haza ilyen szánon, majd megnyitnám és is neked a kaput. Tölem bizony ott megfagyhatnál az utcán! De hiszen, már csakis ez van hátra!

„Zöld sapka! Hm! tudom még muzsikáltattatok is magatokat! S a muzsikusoknak repült a huszas, repült a tallér. Bizony, megérem még, hogy nótád is van már s majd Jónás napján csak beállanak vele a muzsikusok, mint kegyes jó pátronusokhoz. Na hiszen, csak azt próbálják meg, majd én is huzok nekik egy nótát, tudom, hogy megcsendül bele a fülök.

„Zöld sapka! Ugy van biz a, férjem uram méltóztatott magának egy jó napot csinálni. Volt evés-ivás, vendégeskedés, de hát rólam hites feleségedről, de hát a te tulajdon édes gyermekeidről megemlékeztél e? Hoztál-e nekünk vagy egy kiflit, vagy egy árvasós perecset? Dehogy hoztál, kisebb gondod is nagyobb volt annál. Kell is neked feleség, kell is neked gyermek? Igen bizony, korhely pajtások, meg eszem-iszom, dinom-dánom! Ez a te világod, ennek élsz te.

„Zöld sapka!“ —

„Ezt a variációt — úgy mond Kukli uram — szerencsésen elaludtam; hanem azt álmodám, hogy künn a mezőn borzasztó zápor lepott meg s eső helyett reám mindenfelől csak „zöld sapka“ omlott.“

XVII. PRÉDIKÁCIÓ.

Kukli uram az ellen merészelt szót emelni, hogy a szoba földét nem kéne oly gyakran suroltatni.

„Na, ugyan derék keresztényen vagy te Kukli! Tudod, hogy a szentírás azt parancsolja: „a nap ne menjen le a te haragodban“, te mégis olyan duzzogva fekszel le, mint egy vén medve. Szép dolog! az ember napestig alig lát s mikor estére haza kerülsz, akkor is úgy fulsz, pöfögsz, mintha megdühödteél volna. Hanem mindig ez is a bére az én hívségemnek, szorgalmatosságomnak, jó gazdaszszonyomnak; te dulsz-fulsz, mint egy eszeveszett! Pedig, ki szereti inkább a csinos házat, mint te? Ki prétendálja meg, hogy minden szoba olyan legyen, mint a tükör? Ki firkálja be az asztalt az ujjával, mihelyt csak legkisebb por is van rajta? Ki más, mint Kukli uram! Épen az a Kukli uram, a ki majd kiugrik a bőréből, ha aztán hébekorban vagy egyszer suroltatok. Mit mondasz? *Igen bizony, minden héten?* Te, Kukli te, ugyan nem szégyenled akkorát föllenteni? Ugyan te, tedd a szivedre kezedet s mondd meg igazán: hát minden héten szoktam-e suroltatni? Hát nem eltelik némelykor két hét is, hogy egyszer sem suroltatok? S ha minden héten suroltatnék is, kiért tenném azt, te háládatlan? Nem éretted, hogy neked csinos házad legyen. De te tán azt szeretnéd, hogy soha se suroltassak, hogy nyakig belehalj a piszokba, hogy házad olyan legyen, mint egy disznópajta, hogy gyermekeid utoljára malaczká váljanak! Olyan feleség kéne neked, a ki soha se suroltasson, hadd legyen olyan a házad, mint egy tömlöcz, mint egy korcsma. Igen bizony, mint egy korcsma, akkor tán te is többet ülnél itthon s nem vágnál mindegyre a korcsmába. Mentire is kéne hagynom mindent, hadd legyen ugy, a mint Kukli uram akarja, hadd lenne ő itt a maga szurtosságában. Nem is tudom, miért eszem az életemet, egészségemet azzal, hogy magamat mindnyájatok rabszolgájává teszem. Oh beh bolond voltam, mikor így kezdtem! Bolond biz én. De ne volnának csak gyermekeim, tudnám én, mitevő legyek!

„Nem, édes Kukli uram, én nem árasztom el a házat vízzel, mintha a Nőé bárkája volna! Neked pedig szégyelned kéne magadat, hogy a Nőé bárkáját ily félvállról emlegeted. Nem is tudom, hol volt az eszem, mikor ilyen vallástalan emberhez mentem. Ott kellett volna hagynom ökelmét a faképnél; hanem akkor bezzeg másképen beszélteél, tetted nekem a szépet, hogy a szemed meredt belé. Nem, nem, édes Kukli uram, én az egész házat nem töltöm el gőzzel, mint egy gőzfürdőt; s ha tenném is, akárki más szót emelhetne ellene, csak te nem. Elhíheted nekem, hogy a ház-surlást én sem szeretem inkább, mint te. Mit mondasz? *Inkább szeretem?* Te, te, Kukli te, s még sértegetsz is. Mintha bizony nekem abban telnék kedvem, ha másnak alkalmatlanságot csinálhatok; mintha bizony a ház-surlást azért szeretném, hogy akkor az egész ház fenekestől felfordul. Hisz nem vagyok én béka, hogy mindig vízben kuruttyoljak. Béka?! hogy is ne! Hát még mi leszek, ha mind így?

Ugyan csak illik, a te feleségedet lebékáznod. Aztán még, miféle békának gondolnál? Tán csak nem varasbékának? Na, hiszen ezt próbálnád meg csak, én is megmutatnám, ki vagyok! Hanem, a mint mondtam is már, nem tarthat sokáig s csakis ez minden vigasztalásom. Mit beszélsz? *Lelkedből örülsz rajta?* Ugyan te, Kukli te, hát efféléket kell neked mondanod? Te, hiszen te nem vagy ember, hanem ordító fenevad! Nekem affélet ne beszélj, hogy te a ház-surlást értetted; jól tudom én, mit értettél. Ugyan szép szavak, megilletnek engem; engem, a ki olyan derék feleséged voltam neked! Hanem, tudom, megbánod, csak hogy akkor bánod meg, mikor már késő lesz. Halálom után a világ minden kincseért sem lennék a te bőrödben, hogy a te lélekismereted rettenetes furdalásait szenvedjem; nem én!

„S mikor csak két hétben surlatod egyszer! Jaj te, Kukli te, bárcsak lenne neked olyan feleséged, a milyet én gondolok, a ki minden istenadta héten suroltatna egyszer. Vagy, ha az én kéthéti suroltatásom nem tetszik uraságának, miért nem párketiroztatja ki a szobákat, akkor aztán nem suroltatnék, hanem vikszoltatnék. Nem az én hibám, hogy suroltatnom kell. Mit beszélsz? *Az én két héti suroltatásom eltart három napig?* Nem, nem biz' a soha sem, vagy is nagyon ritkán, a mi egyre megy ki. Tehetek én róla, ha némelykor úgy összepiszkoljátok a drága szép pádimentomomat, hogy három-négy léből is fel kell mosatnom. — Hozd el mindennap a drága Kapornyaidat az ő sáros csizmájával, akkor aztán majd meglátod, hány nap fog tartani a suroltatás! Hanem te Kukli, te nem is tudsz egyebet, mint az ember életét keseríted, hogy százszorosan meghalna inkább, mint sem itt szekiroztassa magát általad.

„S ugyan szép példával még gyermekeid előtt! Minthogy ma a nagy takarítás, surlás miatt nem érkezünk ebédet főzni, hanem az egészséget vizlevesből, meg sonkából állítottam ki, utczu Kukli uram mint a puszkapor, egyszerre felduzta az orrát s káromkodni, szitkozódni kezdett. Ugyan te Kukli, úgy becsüld meg az Isten áldását? Hisz annál különb sonkát még soha sem ettél, piros volt, mint a rózsa, völegénykorodban is megehetted volna; a bizony nem érdemelte meg azt az égbekiáltó káromkodást! Mi a? *Te nem káromkodtál?*

„Mondhatod biz' azt, hogy nem káromkodtál; persze hogy egy szót sem szólottál, de ha szólottál volna, tudom hogy káromkodtál volna. Ismerlek én tégedet. Miért ránczoltad hát össze a homlokodat? miért rugtad ki olyan dühösen magad alól a székedet? miért rohantál el? miért csaptad úgy be magad után az ajtót? miért mentél korcsmába ebédelni? He? Ugyan derék egy asszonynak tarthattak engem azok, a kik látták, hogy házasember létedre korcsmában ebédelsz! Tudom, kacagtak rajtad; tudom, sugdosták egymásnak: „ezt is elűzte hazulról a felesége!“ Mintha bizony azért, hogy korcsmába nem szaladok, nem elég keserű falatot kellene miattad nyelnem; miattad, a ki megkeserítéd reggelimet, ebédemet, ozsonnámat, vacsorámat, megkeserítéd még az éjszakai álmomat is. Tudná csak a világ, a mit én tudok? De lesz gondom rá, hogy megtudja; lesz ám! Mit dünnyögsz? *Valahányszor suroltatok ezután, mindig vendéglőbe még ebédre?* Jól van, édes Kukli uram, nagyon jól van. Majd meglássuk, melyikünk fárad hamarabb belé: én-e a suroltatásba, vagy te a korcsmai ebédekbe; mert ezután minden istenadta nap suroltatok; rendre veszem a szobákat, mikor az egyiket elvégzik, kezdünk a másiknak; hadd legyen igazán özönvíz inkább, mintsem mindenben a te akaratod álljon. Szeretnéd biz' azt, ugy-e, szeretnéd, ugy-e Kukli, hogy minden tér-

det fejet hajtson neked, te meg lábbal tapodj mindenkit? Szeretnéd? — ha lehetne! Igen, de nem lehet, mert én nem hagyom magamat.

„Na, ha te olyan rettenetesen ordítasz, mindjárt fölkelek s itt hagyom az ágyat. Az még sem mehet, hogy én egy árva szót se szólhassak hozzád, a nélkül, hogy te fenekestől fel ne forgasd a házat. *Te nem ordítottál?* Na aztán én sem tudom, mi az ordítás, ha ez nem a volt. Isten bizony, még a harmadik szomszédban is meghallották. Nem, engem bizony ne is édesgess; hiába, nem vagyok többé olyan bolond, mint mikor hozzád mentem — jobban ismerlek már, tudom, ki fia vagy. Egész nap kutya sem veszel, s mégis este, ha én egy pár szót akarok szólani, mindjárt aludni szeretnél. Ugyan te, Kukli te, hogy lehetsz olyan alacsony lelkű?!

„Mi az! *Miért nem hivathatok surló asszonyt, akkor legalább megkésíthetnék az ebédet?* Ezt már kérdezted tőlem vagy százezerszer; de mind hiában, mert nem akarom s nem lesz belőle semmi. Mit mondasz? *Kapornyainé azt mondja, hogy nem sokba kerül?* Mit, hajtok is én valamit Kapornyainéra? Remélem, édes Kukli uram, én magam házi dolgaimat a Kapornyainé asszonyság bölcs tanácsa nélkül is el tudom igazítani. Kapornyainé, hogy is ne!

Hozná csak ide az orrát, mert majd oda darabolnék én neki. Kapornyainé! Vagy tán jobb volna, ha egészen ide költöznék s átvinné tőlem a ház gondját! Oh igen! Persze hogy neked inkább tetszenék, *nagyon de nagyon tetszenék.* Nem, Kukli, *nem fogom be a számat.* Remélem, asszony vagyok a házamban, akkor és úgy suroltatok, a mikor nekem tetszik; elég illetlenség tőled, úgy bánni velem feleségeddel, a mint bánsz.

„Nekem a surló asszonyt többet elé ne hozd, én tudom, hogy mibe kerülne; az ételén kívül kellene fizetni neki legalább egy ezüst huszast napjára. Mit mondasz? *Hát aztán?* Hát aztán, édes Kukli uram! Mintha bizony tied volna a Dárius kincse, olyan kicsibe véssz egy ezüst huszast. Adja az Isten, hogy te soha se szorulj egy ezüst huszusra. De te Kukli te, a ki a krajczárt meg nem becsüli, annak forintja sem lesz soha. Na, nekem affélet ne beszélj, hogy én a te kényelmedet semmibe sem veszem; én a te kényelmedért egy huszast is sajnálok hetenként. Nem az itt a kérdés; ki beszélt itt a te kényelmedről? Hanem te mindig is így téssz: egészen másfelé facsarod a beszédet; valamennyi férfi mind is ilyen!

Arról beszélünk, édes Kukli uram, hogy egy ezüst huszas hetenként ötvenkét ezüst huszusra megy egy esztendő alatt; e pedig 17 forint husz krajczár és pedig pengő pénzben. Hát már harmincz esztendő alatt mennyire megyen ez? Egy egész kapitális! S nem tudom, micsoda nagy uri ember vagy, hogy csupán csak surló asszonyra egy egész kapitálist költenél. Ugyan te, Kukli te, ne nyögj olyan rettenetesen — bizony nem fog sokáig tartani, maholnap más valakiről kell gondoskodnod, a ki számodra suroltasson — s ha gyermekeim nem volnának, nem bánnám, ha mindjárt holnapután temetnének is el. Most már tudod, mihez tartsd magadat — s evvel jóéjszakát édes Kukli uram!“

* * *

„A szélcsendet használva — írja Kukli — én is fogtam magam s elaludtam, azonban csakhamar feldőfött a feleségem s megjegyzé: „*ugy tudd meg, hogy míg a sonkában tart, addig egyebet nem kapsz ebédre. Azt se feledd, hogy mivel ma csak egy léből mosattam fel a szobákat, holnapután újból suroltatni fogok.*“

Ali basa mecsete Belgrádon.

Előpataki fürdő.

Magában véve Erdély sem nagy s a Székelyföld annak csak egyik része, és mégis mennyi természeti csoda ragadja meg itt az utazók figyelmét! A gyönyörű Székelyföldnek első helye okvetlenül „Háromszék“. Hol van szebb vidék, mint ez, s bámulatra méltóbb tünemény, mint a Sz.-Anna tava? találjuk-e párját a *torjai* kénköves barlangnak? kell-e hatásosabb gyógyforrás, mint *Előpatak*, *Kovászna*, *Vajnafalva*? — — — s mindezen helyek a kis Háromszéken vannak.

Előpatak Brassótól mintegy 3 mérföldnyire fekszik. — Gyönyörű, regényes völgyet foglal el. Jelessé savanyuviz-forrásai tettek, melyek valamint ivásra, úgy fürdésre is használatnak. Az előpataki savanyuviz oly erővel bír, hogy a forrásnál szinte meg-részegeti az ivókat.

Előpatak Erdély egyik leglátogatottabb fürdője. Oláh- és Moldvaországból is számosan jönnek ide, mert e fürdőhely mind a két tartományhoz közel fekszik. A nyaranként itt megforduló vendégek száma megközelíti s olykor meg is haladja a nyolczszázat. Azonban, mint Magyarország és Erdély fürdőiben általában véve,

ják. Ezek egyike, mely leginkább használatik, deszkakerítés között tágasan földbe vájva, Pokolsár néven ismeretes, s néhány vetkező-szobával bír.

Vannak Kovásznán helyek, hol gödröket ásva a szénsavgáz oly nagy mennyiségben fordul elő, hogy kutakat, sőt pinczékét sem lehet ásni. Az ily helyeken ásott gödröket gőzfürdőkül használják; a testet igen csípi, de jótékony hatással bírónak mondatik.

Kovásznához közel van egy váromladék. — Vas is terem, de nem mívelik.

A Kovásznával majd csaknem összeforrt *Vajnafalván* annyi a savanyuviz, hogy ivóvizet is alig lehet kapni. Van itt egy kisszerű fürdőház, s ezen kívül a székelyek házáinál is tartanak fürdő-kádat, a melyekben a vizet belévetett forrókövekkel melegítik, s ha az ily fürdőt deli székelynők kínálják, nemde, lehetlen azt el nem fogadni?! — —

És most térjünk vissza *Előpatak*-ra, s elegendjünk a vig társaságokba azon öntudattal, miszerint ha netalán itt nem mulatnánk is jól, a természet szépségeinek szemléletén eleget élvezünk — mára.

Az ily helyekből, minő *Előpatak*, külföldön paradicsomot va-

Előpataki fürdő.

itt sincs eléggé gondoskodva az ide tóduló sok beteg kényelméről. Vannak ugyan e czélra szánt épületei, de ezek nem eléggé tágasak, úgy hogy a vendégek nagy része a parasztok kényelmetlen lakaiban kénytelen szállásolni. A képünkön látható fürdőháznak e jeles és bő vizű forrásokhoz mérve, sokkal nagyobbnek kellene lenni.]

Előpatak igen sok bajban hathatós, de gyógyhatása bel- s kívált gyomor-bajokban kitűnő.

Az itteni vendégekre nagy hatással van a tiszta egészséges levegő, a zöld erdőség, s gyönyörű tájak, melyek itt keresetlen is kínálkoznak, s üdítőleg hatnak a betegeknek. Aztán a közelben fekvő már említett jelességek szemlélése, s a ki a fáradságos utat a *Sz.-Anna tavához* egyszer megteszi s a *torjai barlang* gőzében megfordik s ezek mellett *Előpatak* vizét használja, annak ha még meghalva nincs, fel kell üdülnie. Ezekben egyesül mind a testnek, mind a léleknek nagyszerű gyógyintézete.

Nézzünk mi is szét legalább Kovásznán s *Vajnafalván*. Ezek alig pár órányi távolságra fekszenek *Előpatak*tól, a háromszéki síkságon, a székely havasok alatt.

Kovászna székely falu, bő savanyuviz-forrásokkal, melyek azonban, semmi ápolásban nem részesülvén, idegenek nem látogat-

rászolnának, s birtokosaik aranybányákat bírnának bennök; — nálunk pedig egy pár órányi távolban azt is alig tudják róluk, hogy — vannak!

Luppa Péter.

Ali basa mecsete Belgrádon.

Belgrád, Nándorfehérvár! Oh mily emlékek kötik ezen várat a magyar nemzethez! Mily diadalokat láttak ezen barnított várfalak! Más napokat élt még akkor Nándorfehérvár. Nem piszkos és rongyos török katonák ültek a laktanyák szemétdombjain, hanem deli leventék őrizték azokat. Nem volt az akkor oly elhagyatott; még kapusarkai is oly fényesek voltak, hogy az ellenség megláthatta benne semmisségét a falon álló leventékhez képest. A vár, goth izlésben épült három templomának keresztje a nap fényében ragyogott, míg buzgó ima emelkedett az istenházakból az ég felé, most török rendtelenség űzi távolra a szemlélőt! Másképp van most minden Nándorfehérváron!

Maga a város két részre oszlik, szerb és török városra. Az első nagyobb, európaias kinézésű, csinos épületekkel, szerbfejedelmi palotával: míg a török rész keleties kinézésével a másiktól egészen elüt; a Bazar számos czifra boltjainak sorai, kávéházaikkal, külö-

nős hatást gyakorolnak az ezt meg nem szokott szemlélőre, hát még az itt sürgő-forgó, bizarr öltözetű nép, s azon sajtáságos török lakházak és utcák, melyekben csak magas kerítésfalakat láthatni. A mecsetek, — minaretteikkel, a török városoknak némi meglepő festőiséget adnak. Ilyen a belgrádi török városban is van tizenhárom, s ezeken kívül két zárda.

Lépünk be az előttünk álló Ali basa-mecsetbe s nézzük meg részletesen.

A mecsetet Ali basa tiszteletére mintegy 200 évvel ezelőtt emelték. Az épület elég magas, bizanci modorban rakva. Mellette van a pap s a muezzin (egyházi) laka. A főépület mellett emelkedik a karsu minaret, melynek felső részén köröskörül köfolyosó van. Erről adja a muezzin napjában ötször a jelt, hogy: imádkozni kell!

A mecset körül van a temetőhely is az előkelőbbek számára; a kiért nem fizetnek, azt a városon kívüli temetőbe viszik; a török temetők igen szépek a távolból fehér köveikkel, melyek sokszor turbánnal vannak ékítve; a rendetlenség, a nagy gaz csak növelik a festőiséget.

Lépünk be a mecsetbe. Legelső dolgunk itt a lábbeli lehozása, mint ezt minden muzulmán megteszi.

A padló szőnyegekkel van beterítve, a mi a mecset gazdagságát mutatja; mert minél fényesebbek e szőnyegek, annál nagyobb a birtok, úgy hogy a legdrágább persa szőnyegektől a gyékényig látható az minden fokozatban. Ezeken ülnek test alá vetett lábakkal a hívek. A hátulsó részen emelet-forma széles folyosó van, a hová az alsó részben nem férők mennek. Ezen folyosó egy része sűrű rácsozattal van elkülönítve, nők számára. Az előtérben egy szószék van, hol a pap végzi imáját; e szószék oldalánál egy ülőhely van előtte asztallal. Ezen tanítják a próféta utódai a népet a Koránra. Az egész mecset tisztán tartatik. Különös hallani és látni, midőn a guggoló hívek, fejüket mozgatva után mormogják a pap sajtáságos hanglejtésű imáját.

Az idegen vallásut megtürik a mecsetekben, de a ki nevetésgesnek talál valamit, azt kegyelem nélkül elverik.

A mecset előtt egy nyilvános kut van, két csurgóval, melynek vizét ivásra s ima előtti mosdásra használják a hívek.

L. P.

László Károly levelei Amerikából.

(A Vasárnapi Ujság számára.)

XII. *)

Minatitlan, Mexico. Apr. 9. 1860.

Kilenc hónapjánál több már, midőn ezen országot elhagytam, azt híve, hogy ide soha többé vissza nem térek. Azóta nagy dolgok történtek, melyeket nem vártunk; oly dolgok nem történtek, melyeket ohajtottunk; nagy remények hiúsultak meg, s én ime ismét itt vagyok, e miveletlen országba száműzve magamat, vagy inkább száműzve a sors vagy gondviselés által, mely — úgy látszik — e helyet tűzte ki arra, hogy „verejtékkel keressem kenyeremet”. — Ha ezelőtt innen irt leveleimet önök némi érdekléssel olvasták, természetesen azt várják tőlem, hogy ezután ismét írni fogok az itteni dolgokról. Igen szívesen. De mielőtt azt tenném, talán nem ellenzik önök, ha New-Yorkból idejövetelem alatt tett utazási jegyzeteimből némely töredéket fogok közölni. Azt nem ígérem, hogy levelem épületes, azt sem, hogy mulattató lesz. Ennek írására csak az indít, hogy, míg ezt írom, azon édes képzelődésben vagyok, hogy önökkel személyesen beszélgetek, és azon édes tudat, hogy honnlevő rokonaim s barátaim ebből látják, hogy a csethal még nem nyelt el. Ez ugyan mind az önök türelme rovására történik, melyért bocsánatukat kérem s reményelem.

Febr. 28-án, kevéssel 3 óra előtt d. u., a „Star of the South” (a Dél csillaga) nevű csavargózsón voltam New-York kikötőjében. 3 órakor a gőzös harangja, kongása a partron levő utasokat bejövésre s a hajón bucsuzó rokonokat s barátokat a partramenésre intette, s nemsokára a gőzös mozgott s a hajó-tömegből kivergődött; az elválók bucsu-intéseket váltogattak, s a méltóságos Hudson-folyó torkán az öbölbe s onnan a tengerbe usztunk. Az idő szép, kellemes, csendes volt, s a Staten Island s a Long Island között haladva a fedezeten gyönyörködtünk még a téli gyászban is szép partokban, az egymást sebesen váltó gyönyörű tájképekben. Kevéssel naplemente előtt a tengerre kijutottunk, a partok a távolban s az esthomályában eltűntek s a társalgó-terembe levonultunk, s a meleg kemence körüli kényelmes karszékekbe s kerevetekre vetve magunkat, magunkkal hozott röpiratokat s lírapokat olvastuk. Mindnyájan jól voltunk, jól vacsoráltunk s jól aludtunk. De éjjel erős szél támadt, hajónk dühöngött s reggel az utasoknak csak fele kelt fel s jött az asztalhoz. A kereveteken, melyeken a mult

este alig tudtunk ülőhelyet kapni, most elnyújtózva heverhettünk. Hölgy-utitársainkat három napig nem láttuk. Savannahba, Georgia-állam kikötőjébe, mely New-Yorktól 720 angol (158 német) mérföldnyire van, csak 84 óra alatt értünk, holott ezen utat a gőzös rendszeren 60 óra alatt szokta megtenni. Ennek oka az volt, hogy vitorláinkat nem használhattuk, mert mindig ellenszelünk volt. — Savannahtól Montgomery-ig 378 angol (83 német) mérföldet vasuton mentem. Ezen vonal nagyobb része Georgia-államon fut keresztül és egy negyede Alabama-államon. Az utazás ezen vonalon csaknem oly untató, mint a tengeren; mert az utas nem lát egyebet, mint a lapos vidéket borító végetlen szurkosfenyű erdőket, melyből a lakosok szurkot kátránt, gyantát és terpentint-olajat csinálnak. Csak imitt-amott lát az utas egyes föltokeket, melyeken tengerit és gyapotot termesztnek. A föld kivétel nélkül vagy sovány homok, vagy ingoványos, mivelésre alkalmatlan lapály. Innen van az, hogy ezen államnak — mely kiterjedésére nézve csaknem felényi mint Magyarhon — lakosai száma csak 906,185 volt az 1850-ki összeírás szerint, s ezen szám azóta nem sokkal szaporodott. A faluk igen ritkán vannak, s azok is szegény kinézésűek. Ezen állam — mint több más rabszolgatartó állam — kinézése roppantul ellenkezik az északi szabad államokkal, hol a gyárak egymást érik, hol minden szorgalomra, iparra s gazdagságra mutat.

Savannahból 22 óra alatt Montgomerybe értünk, mely Alabama államnak székvárosa. Ez nagyszámu lakossal bíró nagy kiterjedésű város. Az állam házán kívül, melyben a gyűlések szoktak tartatni, vannak benne sok szilárd, csinos nagy épületek; de nincs benne az az ipar, élénk mozgalom, gazdaságnak jele, a mit a szabad államok ennél sokkal kisebb városaikban az ember rendszeren nagy mértékben láthat. Az említett vasuton rendszeren 6 német mérföldet futnak egy óra alatt, s két helyen cserélnek kocsikat. Midőn este egy helyen megállt a vonat, s a konduktor kiáltotta: „fél óra évésre!” a többi éhesekkel én is fölkeltem, s a kocsiból kimelve, szememmel kerestem a vendéglőt, mely az északi államokban a rendszeren lakozók közül ki szokott tűnni, de azok a láthatáron illet nem t. lálhattak. Egy deszka-épületet láttam, mely a fenyőfák közül szemérmesen kukucsált a vonatra, mintha piszkosságát, ócskaságát, vagy szegénységét szégyenlené. Utca-ajtaja előtt egy szerezsen fiu erősen rázott, csóvált kezében egy nagy csengetyűt, mely Észak-Amerika-szerte annak a jele a vendéglők előtt, hogy a reggeli, ebéd, vagy vacsora készen van; ezenkívül láttam, hogy az utasok vonala is azon ház felé húzódik; tehát én is csatlakoztam s csalatkoztam. Csatlakoztam, mert csinosan terített, jó étkekkel terhelt asztal helyett egy rongyos, piszkos abroszszal terített s étkekkel szűkös rakott asztalhoz ültettek. Kapott az ember théat, vagy rosz kávé, hideg tejet hozzá; füstszagú félsült rostélyost, erősen sós, sült sonkaszalagot, avasírósvajot, s valami szegény lepényt s vizet. Mindezeknek látása emlékeztetett a szabadállamokban állomásoknál levő számos, egymással versenyző vendéglők csinoságára s jól tartására, de még inkább emlékeztetett azokra az, hogy a vacsoráért — mert ők azon szelet sonkát és kenyeret, melyet ettem, annak nevezték — fél dollárt vettek. S kérdi talán az olvasó, hogy miért vesznek oly sokat? Talán azért, mert itt a vendégeket egy rabszolga az asztal fölött s hosszant lóggó léczre szegezett vászonlegyező lógásával védi az esengő s ostromló legyektől és szunyogoktól? Nem azért, hanem mert az asztalra rakott élelmi szerek nagyobb része az északi államokból jó ide és így itt drágább. Ilyenek ezek: sonka, írósvaj, (mely az északi államokban a nyári hónapokban bodonokba gyuratik s úgy szállítatik szét az Egyesült-államokba és a tengerre), s ilyen főképp a liszt. Mind ezek s számtalan egyéb dolgok az északi államokból jönnek, mert a déli államokban buzát nem termesztnek, s többekben legelők nem lévén, disznót és szarvasmarhát nagy számban nem tenyészthetnek.

Montgomerynél a már akkor ránk váró „P. Dalmau” nevű gőzösré mentünk s nemsokára indultunk lefelé Mobile-be, mely Alabama államnak tengerparti kereskedő városa. Az Alabama folyam, melyen usztunk lefelé, igen nagyon kanyargó s mind e tekintetben, mind nagyságára és vize színére nézve hasonló a Tiszához; szélessége 3—400 láb, mélysége a víz állásához képest különböző. Az őszi hónapokban oly csekély, hogy akkor az 5—8 lábba merülő gőzösök nem járhatnak s csak 3 lábba merülő kisebb gőzösök tartják fenn a közlekedést, melyek az akkori keskeny vizen annyival inkább mehetnek, mert nincsenek oldalhajító kerekei, hanem hátul a farukon van egy oly széles kerék, mint a milyen széles a hajó, s a mely kerék épen úgy néz ki, mint a dunai malmok kereke. Nedves tél és tavaszon meg a folyam annyira dagad, hogy a mederből kiönt, melyben akkor a víz 25—30 láb mély. — A mostani tél igen száraz volt s a víz csak 10—15 láb mély volt, mikor én jöttem le.

Mint mondtam, az Alabama folyam több tekintetben hasonlít a Tiszához: azért igen czélzerűn lehetne a Tiszán is olyan hajókat használni mint az Alabamán járók. Fogalom; szerzés végett leírom a „P. Dalmau”-t, melyen én utaztam. Hossza 220 láb. A tulajdonképeni hajó, vagy a hajónak az a része, mely a vízbe merül, 36 láb széles, de a fölötte, a víz színe fölött csak 1—3 lábbal épített lapos, erős fedezet 66 láb széles. Ezen van a katlan és gép, mely kettő van s egyik a másiktól függetlenül dolgozik, mindegyik külön gépész felügyelete s igazgatása alatt. A két gépnek ezek a hasznai: a sebes kanyarodásoknál a hajó hamar s könnyen fordul a nélkül, hogy parthoz csapódnék; és hogy egy helyben meg tud fordulni, mi az oly keskeny folyamon, melyen a hajó a víznek $\frac{2}{3}$ szélességét fogja el, midőn keresztben áll, elmulhatlanul szükséges; továbbá, mert a hajó valahányszor teher bevévés vagy kirakás végett parthoz áll, a vízzel szemközt fordul, midőn lefelé jó, és így mindannyiszor meg kell fordulnia, mit egy géppel nem vagy igen nehezen tehetne, holott a két gép azt könnyen viszi végbe, mert itt az egyik

*) Lásd a Vasárnapi Ujság m. évi 11. 5., 9., 22., 25., 29., 30., 31., 35. számait, és f. évi 5-ik számát, a P. U. 8. sz.

kerék állhat, míg a másik forog, sőt az egyiket előre s a másikat visszaforgathatni. S még egy előny a két gépben az, hogy a gép nem középen hanem oldalt levén s a tengely a hajón keresztül nem menvén, a két kerék között több és kényelmesebb helye van a szállítmánynak. Az utközben kirakandó szállítmány rendszeren ezen fedélzetre tétetik, mint szintén az is, mely a hajó alsó részébe nem fér. Ezt a részét a hajónak nevezem 1-ső emeletnek. A 2-ik emelet elől 30 lábbal rövidebb. Ezen van a hivatal- és ivószoba s 32 vendégszoba két-két ágygyal, melyek a közepén végig nyuló s ebédlő- és társalgó-teremül szolgáló 16 láb széles nagy szobából nyílnak, de mindegyiknek van egy-egy ágya a körül levő 6 láb széles folyosóra is. Ezen emeletnek elejéből 36 láb hosszú tér podgyász-rakhelyül és ülötérül van hagyva, fedél alatt, de oldalt nyitva. A terem elejéből 114 láb hosszú tér evőteremül mint szintén ülöhelyül használtatik; a hátuljából pedig 40 láb társalgó-teremül szolgál. — A konyha, éléskamra, mosdó-szoba, s más nem nevezhető hely a kerekék szomszédságában van elől és hátul. Egy-egy szoba nagysága $6 \times 6 \frac{1}{2}$ láb. Szobával elláthatnak 64 személyt, de szükség esetében még annyianak állíthatnak fel nyoszolyát vacsora után az evőteremben. A második rendű utasok az 1-ő emeleten a szállítmány között és tetején tanyáznak. A 3-ik emelet már sokkal rövidebb mint a 2-ik és csak 16 láb széles. Ez a tiszták szobáját foglalja magában. Ennek a tetején van a kormányzószoba. — Az ilyen hajó lehet mintegy 500 tonnás. Üresen merül 5 lábra s terhelve 8 lábra. Gyapotból fel tud rakni 1600 köteget, (egy köteg hossza $4 \frac{1}{2}$, szélessége $2 \frac{1}{2}$, mélysége 3 láb) s rendszeren nyom 550 fontot. A „Dalmau“ fut víz ellen 9—10 s vízmentében 12—13 angol mföldet (mintegy $4 \frac{1}{2}$, ang. mf. tesz egy német m. földet). Egy ilyen hajó, butorozva s szerelve kerül 35—40 ezer dollárba, s tart 30—40 évig. — Ezen hajóknak a szerkezete olyan, hogy a

terhet kitenni vagy bevenni igen könnyű, mert az első emelet csak kevésel van a víz színe fölött s oldalai nyitvák.

Az Alabama folyamoni utazás szintén igen untató, mert a folyam mentében telepítvények igen ritkán vannak, mi — azt hiszem — leginkább annak tulajdonítható, mert a folyam mentében a vidék a magas víz állás fölött ritka helyen emelkedik s az olyan helyekre is nem mindenütt tanácsos a település a vízáradás által történhető bekerítés miatt. Órákig fut az ember a vizen míg a parton néhány házra bukkan. Irtványokat, melyeken gyapotot és tengerit természetnek, gyakrabban láthat az ember rendetlen foltokban, de azokon is házakat ritkán láthatni, vagy azok a parttól távol emelkedettebb helyen vannak. — A föld Alabamában valamivel jobb mint Georgiában, de még nagyon távol van a magyar középszerű földtől is.

Utközben Selma nevű kis városnál kirakodás végett megálltunk. Itt komp jár a vizen keresztül. A komp csak két kocsit vihet egyszerre de egy ember át bírja hajtani, eképen: A vizen keresztül van huzva egy lánc, úgy hogy az a víz fenekére merülhet, s így a hajók járását nem gátolja; annak két vége a parton egy-egy nagy élőfa derekához kötve. A komp végén oldalt, egy oszlop tetején, élivel felfelé, áll egy csigalaku vaskerek, melynek vágánya úgy van rovatékolva, hogy abba a láncszemek beleillenek. Midőn a komp menni akar, a láncot a kerék vágányába teszik s a kereket a forgantyujánál fogva egy ember forgatja s az a lánczon a másik parthoz át kapaszkodik. Ezen komp két embernek a tulajdona, kik egy négylovas kocsit átszállításért egy dollárt vesznek. Ez roppant sok, ha az ember tekinti azt, hogy New-York és Williamsburg között a gőzöskompok egy olyan kocsit husz annyi távolságra visznek kevesebb mint felényi vámért; de nem sok, ha az átjárók igen csekély számát tekinti.

(Vége követkeik.)

T Á R H Á Z.

„Zenészetű Lapok.“

Vége a sokszor említett zenelapról, mely a V. U.-ban lőn minap megpendítve, a jámbor ohajtásnál többet mondhatunk. E perczekben vettük ez új vállalatnak első vagy próbaszámát, s az ehhez mellékelt előfizetési ívből értesülünk, hogy az új lap október kezdetével fog megindulni; felelős szerkesztője *Ábrányi Kornél*, főmunkatársak: *Bartalus István*, *Mosonyi Mihály* és *Rózsavölgyi*. — E négy név közül olvasónk a három elsőt már ismeri több helyütt megjelent czikkeiről, ugyisintén a zeneszerzés terén is. Rózsavölgyit illetőleg megjegyezzük: hogy nemcsak mint műúrus igyekezett nagyobb és sok áldozattal járó vállalataival zenénket emelni, hanem egy-szersmind a külföldi irodalmi téren folytonos működése által szép jeleit adta írói képességének. — Egyébiránt erről az olvasó ugys meggyőződhetik, ha a zenészetű próbalapban átolvassa azon zene történelméhez irt bevezetést, mely alatt a Rózsavölgyi neve áll.

Tehát a szerkesztő és munkatársak részéről méltán jó eredményre számolhatunk; annyivalinkább, ha a próbalapot átolvastuk, s annak szellemével, irányával megismerkedtünk.

Ábrányi velős bevezetésében elmondja: hogy a művészetek nagy befolyással vannak a nemzetek életére, hogy ezek biztos hévmérői a nemzeti nagyságnak; hogy eljött az idő hazánkban is, megtörni az utat, mely által zenészetünknek tágas tér nyitassék; hogy, míg egyfelől más tudományok terén nemzetünk szép előhaladást tesz, a művészetben se maradjon hátra.

Helyes nézet. Ha meggondoljuk, hogy magyar zenénk idővel minő magas állást foglalhat el, midőn az természetes formáiban is oly szép; ha meggondoljuk, hogy nemzetünk minő gazdag és szép költészeti érrel bír; ugy nem kétkedünk, hogy jelen vállalat mindenki részvétét bírja; mert nem szenved kétséget, hogy csak ez úton lehet elérni, hogy ifjaink több kedvet kapjanak a zene alapos tanulmányozására; csak így — született magyar ajkuak közreműködése által — fog zenénk minélelőbb virágzásnak indulni.

Mosonyi Mihály „Tájékoztása“ zenészetünk állásával akar röviden megismertetni. Paulinához kezdett levelében a zenét annyira meg akarja kedveltetni, egykori tanítványát oly meleg szavakkal akarja odaemelni, honnan a zene szép világába beláthasson, miszerint, csak hogy eme célját elérhesse — Paulinájának még a szépet is teszi. — Első leveléből következtethetjük, hogy annak folytatása (ha nem is házasság) bizonyosan kedélyes és tanulságos társalgás lesz. — Mi az „összhangzat-tanról“ adandó munkáját illeti, ezt éppen a legszükségesebbnek véljük; ugyanis ebből, a kik tanulni akarnak, s eddig kézikönyv hiánya miatt azt nem teheték, ezen utmutatás szerint ömagukat képezhetik.

Szóval, a „Zenészetű Lapok“ kitűnő két melléklete az összhangzat-tan és általános zene történelme fog lenni; mindkettő a legnagyobb hiányt pótolandja.

Ugyane próbalapban Bartalus bírálatában még egy kedves veteránunkkal, *Svastsits Jánossal*, találkozunk, ki a közelebbi mult időkben egyik oszlopa volt zenénknek, és a ki most zeneművei kiadásával gazdagította irodalmunkat. — Ez alkalommal Bartalus indítványt tesz, melynek ismétlését mi sem tartjuk fölöslegesnek, t. i. a történelem szempontjából szükséges volna, hogy minden zeneszerző, akár kiadó-műúrus, egy-egy példányt ajándékozzon a n. Muzeumnak, hol a zeneirodalom termékeit a jövő kor számára megőrizték.

Arról is gondoskodtak a vállalkozók, hogy a „Zenészetű Lapok“nak

mulattató rovata is legyen. E szerint részükről a tehetség és jóakarát nem hiányozván (azt sem hallgathatjuk el, hogy próbalapjuk telve van nemzeti érzellemmel), most a közönségtől függ e szép vállalat pártfogása által, marandandóvá és gyümölcsözővé tenni. Részünkről, éppen mivel e sorokat a legjobb süker ohajtása mellett irtuk, idemellékeljük az előfizetésre szükséges tudnivalókat. Előfizetési díj egész évre helyben 10, félévre 5 és negyedévre 2 ft. 50 kr.; vidékre: egész évre 10 ft. 50 kr., félévre 5 ft. 25 kr., negyedévre 2 ft. 70 kr. Előfizethetni a szerkesztőségénél, magyar-utca 8-ik szám és Rózsavölgyi műkereskedésében.

Kalászat a honi irodalom tarlóján.

I. (A magyar nyelv használata *Mária Terézia királynő udvarában*.) Gondolom, kedves dolgot teszek az olvasó-közönségnek, midőn egy, tán már mai nap kevesebbé forgatott munkából idézem azon helyeket, melyek bizonyítják, miszerint a fennevezett királynő környezetében honunk édes nyelve egészen ismeretlen nem vala. Az eredeti Van Swieten Gellért báró császári főorvos tollából folyt, és tudós hazánkfia *Wesprémi István*, Debreczen városi orvoshoz irt levelek, ennek sok készülettel és roppant tudománytal irt munkája negyedik kötetében 438. és következő lapokon latinul olvashatók; de minthogy ezen nyelv mindinkább kimegy a divatból, fordításukat ide melleklém:

„Szivesen vallo, miszerint a magyar nyelvet, melyet mégis szeretek, nem oly jól értem, hogy minden tétova nélkül mindent érthessek. Mégis reá szántam magam, ha mindjárt fáradságba került, és értékesedet „a gyermekek születésöktől harmadik évökgig való neveléséről“ olvastam. Ezen kísérlet megedz mások olvasására, és a munkácska hasznos volta megérdemli, hogy nyilváníttassék. Igaz, könnyebben kiragadhatnád *Herkules bunkóját*, mint az asszonykák előítéleteit. Azonban nagy reményem van, hogy legalább az okosabbak magukba térjenek, és a családapák tekintélyükkel tanulják védeni azt, a mi hasznos. Isten veled és engem szeress. — Bécs, 1759. April 24-én.“

Ezen munkácska és a reávonatkozó levél akkor irattak, midőn a gyermekét szoptató anya Bécsben a *guny és neveltség* tárgyává tétetett.

A második levél kezdete így hangzik: *Magyar nyelven irt értekezésedet* mindjárt olvastam.

A harmadikat így kezdi: Szivesen megengedem, hogy hozzád intézett leveletem, ha jónak gondolod, a gyermekek neveléséről irt értekezésed elé tűzhessed. Olvastam szintén *Tholdi grófhoz* irt ajánlásodat is.

Negyedik levél: A gyermekek neveléséről irt igen hasznos munkádnak mind a két példányát megkaptam, az egyikét saját könyvtáramba tettem el, a másikat nevedben ajánlottam *Ferdinánd királyi herczeg ö fenségének*, ki nyolczadik évben levén, a magyar nyelvet serényen tanulja igen nagy kedvtöltéssel. Az örökös herczeg, *József*, a cseh nyelvet tanulja és a magyaroknál a latint — melyet igen jól tud — használja. — Bécs, 1761. Junius 5-én.

Hatodik levélből: . . . A híres *Crantz*tól tanulók számára a bábaságról irt könyvecskéje fordítását magyar nyelvre megkaptam, és mind a két Felsőnek egy példányt bemutattam nevedben, kik kegyes leereszkedéssel azt nemcsak elfogadák, hanem iparkodásodat meg is dicsérték. Kaptam számodra egy megtiszteltető emléket, mely a világnak be fogja bizonyítani, mi-

szerint mind a gyermekek neveléséről irt könyvecskéd, mind a leghasznosabb értekezés *magyar nyelvre* való fordítása kitünően tetszettek Császárné Ö Felségének, ki parancsolá, hogy körös-körül gyémántokba foglalt, és legszebb művészetű gyémántos koronával díszített arczképét mutató arany érdeméremet neked elküldjem. Minthogy ezen, értéke és művészete által, kitünő ajándék igen becses, csak hű kezdednek adhatom által. — Bécs, 1767. April 20-án.

Az itt említett érdempénzt a szerző maga több ezer forintra becsülte, és rajzát munkájának, melyet a magyar- és erdélyhoni orvosok életéről irt — IV köteté végén ki is adta.

II. (*Kazinczy Ferenczről 30 év előtt.*) Azon nem magyar lapokat, melyek legújabbán oly szinlett együgyűséggel kérdezik, ki az a Kazinczy, kivel a magyarok oly nagy zajt ütnek, és ki az a Jungmann, kinek a csehek emléket akarnak állítani? — az elsőre nézve utasítjuk Hormayr és Mednyánszky által 1829-ben kiadott Taschenbuch für vaterländische Geschichte X. kötetére, melyben az 1828-ban Pesten összegyűlt magyar akadémiai tagok rövid életrajzai közt, dicsőültünk mellképét találván, olvashatják érthető tiszta német nyelven a következőket:

Ns. Kazinczy Ferencz ur, birtokos, lakik Széphalmon, Zemplén megyében. Minden időbeli magyarirók közt észtehetsége által legkitünőbb, kinek lelki emelkedése és iránya sem kellőleg fel nem fogatván, még kevesebbé méltányoltatván, legtöbb ellenséget szerzett. Ő vala az első közt, ki 1782. óta mint magyar és főleg mint lyrai költő föllépett. Valódi görög és római remekművek, valamint a német, francia és brit irodalmak által művelt izlése és helyes nyelvtani tapintata kimondhatlanul jótékonyabban hatott volna a magyar nyelv kiművelésére, ha meg nem felejtkezvén nyelvünk keleti jellegről, nem szándékozott volna nyugati francziás vagy legalább ujabbszerű bélyeget reásütni. Dicsőségét alapíták csodálandó kitarással többnyire újra átöntött Klopstock Messiása, Wieland Diogenese és Geszner pásztor-dalai fordítási, valamint magasztos lelke több hasonló szüleményei. Sallust, Catilina és Jugurtha elleni háboruival jelenleg foglalkozik; ő a magyarnak az, mi Göthe Némethonnak! — Kazinczy kiadá Baróczy és Dajka költeményeit. „Magyar régiségei“ szerfelett fontosak. Minden irodalmi lapokban és társadalmi mozgalmakban, melyek 40 év óta a honi nyelv kiművelésére fel-tűntek, minden munkás, lelkes, és barátságos részvételt volt, és a honi művelődés jobb irányára inkább vezetőleg, mint öntermelőleg ható *nemtőjét csak az utókor fogja igazán köszönve megismerni.*

Látjuk, miszerint ezen honi irodalmunk egyik fővezére érdemeit ihletett tollal méltányló sorok jövendölése legfényesebben beteljesedtet már 30 év mulva; most csak azt kívánjuk, hogy a szónoklatok, költemények, ünnepek által tolmácsolott nemzeti érzelmeket az egész nemzet saját és ünnepl-jének nagyságához illő műemlék is nevét az utókor előtt mielőbb örökítse.

III. (*Vas-tárogató.*) Cimeliotheca Musaei Nationalis Hungarici Budae 1825-ben kijött munka 90. lapján 16. szám alatt ezek olvashatók: Egy más régi csákány (Cambuca) vashól, ugyanazon ércből való hosszukás fogantyúval vagy inkább csövel, mely belül üres és sip idomu; ezt a magyarok *tárogató-sipnak* (tibia) hívják. — Vörös bársonnyal — mely a XVIII. századot jellegzi — be van huzva.

Ezen a Rákóczy-féle mozgalmakból ritka maradvány Meszetics Mihály ajándéka.

IV. (*Nyir-Bátori templom faragványai.*) Veszprémi, már idézett munkája IV. köteté 76-ik és köv. lapjain oly műemlékekről emlékezik a fennevezett templom leírásában, miszerint érdemesnek tartjuk a vidék régiségkedvelőit, főkép a rajzban jártasokat, azok külön leírására és tüzetes meg-bíralására felszólítani. Főkép érdekes lenne hű rajza azon remek faragásu *karszékeknek*, melyek 14 papnak helyet adhattak, és a melyek felirásai olvasása Veszpréminél, ugylátszik, nem egészen szabatos, — ha pedig hiven bírnók, tán a műtészettek kedves adományul szolgálhatnának. Mily szépek lehettek e székek még a mult század vége felé, itéljük latinból fordított leírásuk után: A templom keleti részén, mely szentély gyanánt félkörűleg (tehát román) építettett déli és északi oldalán sértetlenül áll két szék (szék-sor, stallumok), melyen leginkább a faragás csodálandó, s a legszebb him-zést felülhaladó műveivel díszlik. E székek tölgy és más fanemekből állván, különféle virág-, madár- és állatfajokat, angyalok fejait és más efféle farag-ványműveket mutatnak, és felülről függő körökkel végződnek. Meglehet, hogy ezek hazánk legrégebbi faragványai, s újra kérjük a rajzoló műbarátokat ezen székek megismertetésére.

V. (*Magyar irományok egy horvát parasztnál.*) Varasdtól első posta Ujmajor — Novimárhof — ettől jobbra mintegy félórányira fekszik Magyar-ova falucska, melynek lelkésze a zágrábi főtanodában hajdan megtanulván hazai nyelvünket, a magyarnak nem ellensége. Nem messze a hegyek között fekszenek *Grebengrad* nagy kiterjedésű romjai. Itt székelt valaha történelmünkben híres *Gereben* család. Ezen családnak kulcsárai valának az említett parasztnak ősei s mánap is Klukoric a család neve. A lelkész urtól hallám, hogy birtokában egy nyaláb magyar iromány van, de csak magam menvét hozzá, gyanus szemmel fogadott és a legdrágább kincs gyanánt őrzött irományokat nem akarja mutatni. — Még van Varasdon magyar ember, de tán a sok toplicei magyar fürdővendégek közt fog talán valaki találatni, ki, hogy nyom nélkül el ne vesszenek, ezen irományok legalább hű másolatát fogja Történelmi Tárunk számára megszerezni. A lelkész ur bizonyosan leg-szivesebben segédkezet nyújtand e vállalatra. Átalán érdekes lenne egész Horvátországot e tekintetben beutazni, mert a sok magyar nevű családnál, s

azon valódi testvéri egyetértésnél fogva, mely e két nemzet közt százado-kon át létezett, nincsen kétség, hogy történelmünkre nézve a legérdekeseb kincseket föl lehetne fedezni, ha csak például a Draskovics grófok (az özvegy grófné Batthyány ivadék) levéltárát kutathatnók, mita zágrábi országuton fekvő és Biszági várban székelő grófné ő méltósága, mint igen művelt, nyelvünkön beszélő és vendégszerető urhölgy bizonyosan megengedne. R. F.

Irodalom és művészet.

+ („*Országos nagy képes naptár.*“) Heckenast Gusztáv ily czim alatt egy új naptár-vállalatot indít meg. *Girókuti* P. Ferencz szerkesztése mellett. Tartalmát a P. U. mellett szétküldött bő program hirteti. *Girókuti* a naptárszerkesztés körül sok szerencsével fáradozik több év óta; szolgalmal gyűjtési hajlamától várni lehet, hogy hasznos és érdekes könyv lesz az új nagy naptár. — Megjelenik ez új vállalat első, 1861. évi folyama f. évi október hóban. Az előfizetések (1 ft) f. évi szeptember 15-ig Magyarországból Heckenasthoz Pestre, Erdélyből pedig Stein János könyvkereskedőhöz Kolozsvárra küldendők. Bolti ára 1 ft 50 kr. leend.

+ (*Dugonics András*) válogatott műveinek négy kötetére nyit előfizetést Kempelen Gyöző. Minden kötet 5, tíz negyedrét ives füzetből álland. Az első füzethez Dugonics aczélmetszeti arczképe lesz mellékelve. Előfizetési ár a husz füzetből álló 4 kötetre 10 ft.; egy-egy kötetre külön 2 ft. 50 kr. — Minden előfizető kötelezi magát, hogy vagy minden kötet átvételével, a következő kötet árát 2 ft. 50 krral előre leteszi, vagy minden füzetet havonkint 60 krral előre kifizet. A gyűjtők a példányokat minden hónap elején bérmentve kapják. Az előfizetések október végeig a „Szegedi Híradó“ szerkesztőségéhez küldendők. Az első füzet szeptember végén jelenik meg. Az egész tiszta jövedelem Dugonics Andrásnak Szegeden állítandó szobrára fog fordíttatni.

+ Emich Gusztávnál csinosan kiállítva megjelent: „*A lángész.*“ Teleki-díjat nyert vigjáték, irta *Greguss* Ágost. Ára borítékban 70 kr., bekötve 1 ft. A mű előadásához és lefordításához a szerző beleegyezése kívántatik.

+ („*Magyarország nem volt, hanem lesz.*“) Ily nagyhangú czime van azon politikai és humoristikus poemáknak, melyre *Tüz Lőrincz* (quis hominum?), mint szerző 1 ft-ával, diszkötésben 1 ft 50 krral előfizetést hirdet. A pénzek szeptember 15-ig Pestre, Herz János nyomdájába küldendők.

+ (*Hartleben „Olvasó-táraból.“*) ismét két füzet jelent meg, t. i. a 37. és 38-ik, hozván a „Napoleon fénykora és hanyatlása“ czimű regényes korrajz hatodik részét. Ezzel a munka első köteté be van fejezve.

+ *Pápáról* ily czimű füzetke küldetett be hozzánk: „*Egyházi beszéd,* melyet üdvözölt gróf *Széchenyi István* tiszteletére a pápai evang-egyházban 1860-évi majus 6-án rendezett gyászünneppel alkalmával tartott *Karsay Sándor* téti evang. lelkész, és a győri evang. egyházmegye esperese.

+ (*Paulikovics Lajos*) előfizetést hirdet „*Sarkadi vésznapok*“ czimű, 12—14 ivre terjedő regényére. E munka a rombadólt Sarkad várának János király országlása alatt történt viharos eseményeit tárgyalja. Előfizetési ára 1 ft., mely október végeig szerző neve alatt, Sarkadra (Délibihar) küldendő.

+ Megjelent a „*Sárospataki Füzetek*“ czimű protestans és tudományos folyóirat negyedik évfolyamának II. füzeté, szokott jelességű tartalommal.

Széchenyi-gyászünnepélyek.

— *Kudsir* (Erdély). Negyven magyar ajku tagot számító községünkben is volt gyász-istenisztelet nagy halottunkért. Szászvárosi zárdafőnök Szlovatsek Károly ur majus 21-én mutatta be a gyászmise áldozatot, Nagy Ignác r. kath. és Bertsián György g.-egyesült lelkész urak segédlete mellett. Ezután a miséző áldozár német, N. J. és B. G. urak pedig magyar és román nyelven tartottak gyászbeszédet. — *Sándor József.*

— *Keresztes* (Bihar) majus 27-én ült emlékünnepet, a nagy magyar emlékéhez méltó honfiai gyászszal. E nap nálunk valóságos ünnepnap volt, csendes, zajtalan. A községtanács közadakozás filléreinek állítá föl a tanács-teremben a nagy honfi aranykeretű arczképét; s ezenkívül az Akademia palotájára s Széchenyi országos szobrára történtek adakozások. Hol ily tények beszélnek, felesleges ott cifra szavakkal írni honfiai kötelességünknek mikénti teljesítését; de különben, csak azt cselekedtük, a mit tennünk kellett.“ — *Parrag Ferencz.*

— *Tiszatarján* (Borsod). A közös fájdalomban némi vigasztalást nyújt, hogy országszerte viszhangszik a gyász egész nagyságában. Teljesült rajtunk a költő mondata: „E világon úgy sincs másban gyönyörűség, hanem ha az, hogy közös a keserűség.“ E vigasztalás nevelésére fogok tollat az esperesi hivatal megbízásából, köztudomássá teendő, hogy a Széchenyi-gyászünnepély a hatvanezer tiszta magyar lelket számláló *első-borsodi* reform. egyházmegyének mind a 45 egyházzal kisebb-nagyobb ünnepi pompával, de mindenütt igaz hazafii gyászszal megtartatott. Miskolcra a kath. templomban minden hitfelekezettől alakult énekkar, — a g.-n.-egyesültek pompás bazilikájában pedig a ref. iskolai kar zengett ez alkalomra készült szép énekeket. — *Édes Vincze.*

— *Domahida* (Szatmár). Nem dicsekszünk, csak számot adunk, midőn elmondjuk, hogy jun. 3-án mi is emlékünnepet szenteltünk hazánk nagy fiának emlékére. Helybeli ref. lelkész Szoboszlay Pál ur tartott tanuságos emlékezésedet, s zengett a szívemelő *Szózat*, melyre az énekkart egyházunk ifju főgondnoka tanítá meg. — Legyen nekem megengedve, — ki egykor a nagy honfinak legelső s legdicsteljesebb feltünténél 1825-ben az éljenzésben különben is talán épen első voltam, — ha most temetési ünnepélye hirdetésében talán épen utolsó vagyok.

Mi ujság?

+ (A budai József-ipartanoda derék növendékei) a „P. H.“ szerkesztőségénél az Akademiának átadandó 253 ft 60 kr. gyűjtött összeget tettek le, oly föltétellel, hogy abból 100 ft egy jeles mérnöki munka írására kitűzendő jutalomnak alaptökéjéhez csatoltassék, a többi pedig az Akademia palotájának építésére fordítottassék.

+ (A pestbudai zenede vizsgálati hangversenye) a nemzeti Muzeum csarnokában f. aug. 5-én d. u. félöt óraker tartatott meg. A hangverseny két szakaszból állt; az első szakasz tárgyai: 1. Zeneverseny hegedüre. Szerző Kohne Ridley; előadák a 3. s 4-ik hegedüosztály összes növendékei: — 2. Ernst elegiája, gondokára zongorakísérettel Batta A. által átírva; előadta Grünwald Adolf. — 3. Magyar népdalok: a) „Tisza partján van egy hajó kikötve,“ b) „Kitették a holttestet az udvarra,“ éneklé Löwy Rózalia. — 4. Ábránd, Tinódy Sebestény XVI-ik századbeli dallamai fölött; zongorára szerző Thern Károly; előadta Mutschenbacher Viktor. — 5. Magándal Meyerbeer „Hugonották“ című operájából; magyar szöveggel éneklé Knapp Antonia. — A második szakaszt színi előadás képezte: „A rózsauinsep.“ Népjel-jemrajz, egy felvonásban. Szerző a karénekek dallamaival együtt Jakab István. Mind a színmű előadói, mind a Mutschenbacher Viktor karnagysága alatt működött zenekari tagok (a kürtösök kivételével) a zenede növendékei voltak. A hangversenyt, melyben a növendékek egy évi fáradozásai eredményét mutatták be a közönségnek, általában meg kell dicsérnünk. A buzditó tapsok egy darab után sem maradtak el. Legtöbb elismerést vívott ki magándalával, a mennyiben ismételve előtapsoltatott, Knapp Antonia. A szindarab előadása is jól folyt, bár egy pár szereplőn némi iskolai modorosság volt észrevehető; a nőszereplők közt különösen Sztojka E. ügyes és tüzes játékaival többször zajos tapsot idézett elő. Az összes hangversenyző tagok magyarosan voltak öltözve. Közönség nagyszámmal volt, s azért a zenede pénzalapja szép összeggel gyarapodott, miután a hangverseny egész jövedelme e célra volt szánya.

+ (Lauffer és Stolp könyvkereskedése), az osztrák birodalombeli könyv-árusok egylete elnökségétől felszólíttatván aziránt, hogy a Magyar- és Erdélyországban megjelenendő mindennemű irodalmi termékek teljes névjegyzéke létesítését eszközölje; — azon szíves fölkérést intézi a kiadó és nyomdász urakhoz, valamint mindazon t. egyénekhez, kik bármily nemű irodalmi cikkek előállításával s terjesztésével foglalkoznak, hogy ezentul saját költségük vagy bizományban megjelenendő, bármily nyelvű irodalmi vagy művészeti termékekből egy-egy példányt a bolti ár kitételével e célra hozzá beküldeni szíveskedjenek. Ezen 1860. újévtől kezdve megjelenendő irodalmi cikkek tartalmazó névjegyzéken kívül még egy más ilyenmű vállalat létesítése is czéloztatik, a mely t. i. minden 1860-ig megjelent munkákat fölvegye. Erre nézve is fölkérnek az illetők, hogy minden eddig náluk megjelent munkáról szóló nyomott vagy írott névjegyzéket is velük közleni szíveskedjenek.

+ (A nemzeti színháznál) legközelebb megkezdik a francia és angol nyelv tanítását.

+ (Zsidó tanító-képezde Pesten.) A „P. Hirnökben“ olvassuk, hogy Pesten egy zsidó tanító-képezde fog felállíttatni. A közoktatási miniszteriumnak, a budapesti helytartósághoz küldött leirata, ez intézet fölállítását a pesti izraelita példány-iskolával kapcsolatban, rendeli meg. Az intézet költségei a magyar iskola-alapból fognak fedeztetni; a szükségelt készletek beszerzésére már is 300 ftot utalványozott a nevezett miniszterium. Ilyen zsidó tanító-képezde eddigelé csak két német államban van.

+ (Reményi Ede) Kolozsvárott rendezett harmadik hangversenye egész jövedelmét (620 ft.) az ottani nemzeti színház tőkérére ajánlotta fel. A derék művész Kolozsvárról aug. 1-én Tordára utazott, hol — valamint Erdély több magyar városaiban is — hangversenyeket rendezend, melyek után Temesvárra megy át, miután fölléptére az engedélyt — mit előbb tőle háromszor tagadtak meg — a jelenlegi kormányzótól sikerült kieszközölnie. Vele utazik Beale, angol zongoraművész is.

+ (A bukaresti magyar operát illetőleg) a „K. K.“ Bukarestből jött utasoktól sok szomorú dologról értesül. Egyebek közt, hogy ott a társaság részére adakozások gyűjtettek a czégérül fölhasznált magyar nemzeti becsület nevében; s hogy Kuza herczeg magához hívatta volna Jekelfalust, s tudtára adta volna, hogy minél őszintébb tisztelettel viseltetik a magyar nemzet iránt, a mely őt menekült korában vendégszeretetéről meggyőzte: annál-kevésbé fogja tűrni, hogy a magyar dalszínművészet kompromittáljon egy oly zászlót, a melynek lobogtatásával jutott a bukaresti színházba. Hollósy Kornélia már a harmadik előadásnál nem kapta ki föllépési díját, de azt mondta, hogy ingyen is énekelni, honleányi kötelességének ismeri. Távirat is érkezett Kolozsvárra, melyben a bukaresti konzulság értesíti a színházi választmányt, hogy a színház könyv- és ruhatára veszélyeztetve van.

△ (Egressy Gábor arczképét) Grimm Rudolf fiatal festész elkészítvén, azt kerettestől a nemzeti Muzeumnak adta.

○ (Pesten e nyár folytán) nyolcz három emeletes ház építését kezdték meg; hanem ez még mind kevés, a házbér ára azért folyvást emelkedik.

+ (Tűzjáték.) Még e hó folytán alkalmasint tűzjátékot is fogunk láthatni, mintán Ulrich, kolozsvári jeles tűzművész, mint halljuk, a napokban Pestre érkezik, itt pár tűzjátékot rendezendő.

○ (Dr. Siklósi budai vizgyógyintézete) oly részvétnek örvend, hogy ez év folytán 14 új szobával kellett megnagyobbítani, mi által lehetségessé vált az eddigi, kissé magas árszabást a középsorsuak igényéhez mérsékelni.

b.— (A jul. 18-án történt napfogyatkozást) Spanyolországban a zamorai bíró falragaszokban következőn tudatta a néppel: „A bíró ur parancsára holnap napfogyatkozás leend; a mi a lakosoknak tudtára adatik, ne-hogy valakit elrémítsen a tünemény, mely Európa valamennyi polgárisult államában végbemenend.“ Szintén Spanyolországban az alcadei bíró következőn kezdődő falragaszt bocsátott ki: „A kormányzó tudatja velem, hogy e hó 18-án, ha tiszta idő lesz, napfogyatkozást fognak látni stb.“

+ (A „Pécsi lapok“ egyik közelebbi száma) nekíront a pécsi ifjuságnak, illetőleg az ifjuság egy részének, s azt illemsértő, rakoncátlan magaviseleteért kemény szavakkal megrója. Hogy tulajdonképen mi történt, a cikk-író nem említi; de abból, hogy hirlapilag kellett megróni, gyanítjuk, hogy roszt fát tett a tüzre. Hogy az ifjuság magáról életjelt adjon, ez igen helyén van; de ez életjelnek sohasem szabad rakoncátlansággá fajulnia. A magyar ifjuság mindig kitűnt példás önviselével, azért nagyon sajnálnók, ha egyesek e jóvéleményt szerénytelen önviselőkkel csökkentenék.

+ Ugyancsak a „P. Lapok“ írják, hogy Reszler társaságának Zágrában a további színi előadások megtiltattak volna.

+ (Debreczen város tandéca elhatározta), hogy Széchenyi országos szobra alaptökéjéhez 1000 ftal járul, s hogy az eddigi németutca Széchenyi-utczának neveztessek el.

+ (A debreczeni h. h. fütanodai könyvtár) fentartása-s gyarapítására évenként 600 ft fordítatik.

b.— (A nagy-kőrösi helv. hitv. gymnasiumban) a vizsgálatok bevégeződtek s az 5 aranyból álló jutalmat, melyet Tomori Anasztáz, a magyar irodalomban legjártaabb ifjunak évenként ad, ez évben Grosch József 8-ik osztálybeli tanuló nyerte el.

+ (A tiszai evang. egyházkerület közgyűlése Miskolczon.) A „M Sajtónak“ e tárgyról hozott tudósításából röviden átveszszük a következőket: Ez egyházkerületi közgyűlés aug. 1 és 2-ik napján tartatott meg, melyre az evang. egyháznak szokatlanul nagy számmal egybegyűlt hivein kívül, más vallásfelekezettiek is számosan jelentek meg. A gyűlést megelőző napon esti 10 óraker roppant néptömeg kíséretében nagy fáklýásmenet indult ki az evang. egyház udvarából, s legelőször is az ujonnan választott kerületi felügyelőt, Zsedényi Eduárdot, majd a szintén most választott szuperintendens Máday Károlyt, s végre a szuperintendens felavatására megjelent Székács Józsefet tisztelé meg látogatásával. Az üdvözlő és viszontüdvözlő beszédek higgadság, honszerelem jellemzé. Másnap, aug. 1-én az ünnepélyes felavatások mentek véghez, számos szónoklat s ének zengedezése mellett. Azután a közebed következett, mely mintegy 200 személyre volt rendezve. E közebed egész halmazát szolgálhatta a különböző értékű, terjedelmű és hangu nyilatkozatoknak. A lelkes. felköszöntések számtalanok voltak; szónokoltak egyebek közt: gr. Károlyi Ede, b. Podmaniczky Frigyes, Palóczy László s mások számtalanon. Este, valamint a következő nap estéjén, színi előadás, zene- és énekversenyt tartaték a színházban, mükedvelők által. A jövedelem fele az evang. iskola javára, fele a színház részére vala szánya. A közönség fényes s roppant számu, az előadások meglepő sikerűek voltak. Az első este a zene- és énekmutatványok mellett, „Ő nem féltékeny“ című vígjáték adott elő, melyben közörmre az öreg Telepi is föllépett. A kerületi gyűlés további folyamából kiemelendő, hogy az oly régóta felszinen forgó ominos nyiregyházi ügyben ünnepélyesen jelent meg a vádolt lelkipásztor Jeszenszky ur, s miután pro és contra, mindkét részről sokat elmondottak volna, egy újabb küldöttség neveztetett ki ezen zavaros ügy közelebbi megvizsgálására.

— (Degré Alajos), egy minap több lapban közlött hirre vonatkozólag, a P. N.-ban kijelenti, hogy Vácson lapot kiadni vagy szerkeszteni, eszeágában sincs.

+ (Abonyi Lajos és Turpásztói László), kik eddig kiadatlan népdalok gyűjtésével foglalkoznak, fölkérnek minden hazafit, hogy vagy közvetlenül, vagy közvetve (másokat felszólítva) azon vidéknek, hol lakik, népdalait kezükbe juttassa. A népdalok mellé oda kérik tétetni a helyeket, hol divatoznak. Ohajtják, hogy augusztus végeig megkaphassák a kért küldeményeket, de ha a gyűjtés valami oknál fogva több időt igényel, pár hóval később is szíves köszönettel fogadják. A gyűjtemények Abonyba (Pestmegye) küldendők.

+ (Csokonai-album) van tervezetben, melynek tiszta jövedelme egy, Csokonainak állítandó szoborra van szánya.

— (Nőnövelde.) Özv. Seltenreich Károlyné asszony régóta jó hirben főnálló pesti leánynöveldejében a nőnevelés köréhez tartozó összes tárgyakból az idén is igen kedvező eredménnyel tartatott meg a vizsgálat. A tanév a nevezett intézetben jövő september elsején fog ismét megnyitattni.

b.— (Franciaországban a Berry-vár butorai) elárvereztetvén, azokért mesés nagyságu összeg folyt be; igaz, hogy az azokon levő s a XVI. és XVII. századból eredő színmetszések a legpáratlanabb tökélyű műkincsek. Ez okból, a többek közt egy kis asztal, XIV. Lajos korából, 6000 frankért kelt el; egy kis terem butorzatát a császárné számára 25,000 frankon vették meg; és egy dolgozószoba fabutoraiért, a császár számadására 17,000 frankot adtak.

— *Páparól* július 30-ról írják: Városunk újban ismét jelét adá életének, midőn a kebelében előállott műkedvelő szini előadásokat buzgóan pártfogolá. — A mint, még a tavasz folytán, egyik nestorunk, Eöri Szabó Gábor ur megkezdte a pápai ref. főiskola részére a „Széchenyi-alapítványt“ időkint több oldalról jöttek hozzá az adakozások. Most ezen alapítvány növelésére a tanuló ifjuság némely tagjai, szerencsések voltak néhány derék honleányt városunkból megnyerni egy-két műkedvelő szini előadásra, a mi eleinte nagy nehézséggel járt. Ezen műkedvelők, az elismerés élénk nyilatkozatai közt adták elő jul. 10-én Kisfaludy K. „Kérők“, jul. 19-én Obernyik K. „Nőtlen férj“ és jul. 24-én Csató P. „Megházasodtam“ czimű vigjátékaikat, a termet mindig zsufolásig elfoglalt közönségnek élénk figyelme és meleg részvéte kíséretében. — A tiszta jövedelemből 200 a. é. ft adatott át a „Széchenyi-alapítvány“-nak. — Sz.

— (Egy nőnevelő-intézet Kassán.) Három éve, hogy a leány-növeldeket éber figyelemmel követem, s ezek nevelési és tanmódját kiismerni iparkodom. Az ok, mely erre késztetett, onnan jó, hogy leányom egy hires intézetben növekedett, s azt elhagyván, csak annyit tudott, mint azelőtt, és épen semmi előmenetelt sem nyert.

Ezen három évi nyomonjárás után azt tapasztalám, hogy leány-növeldeink még igen-igen hátra vannak — s minden cél és irány nélkül működnek; a nevelők s nevelők nem magukat nézik eszköznek, hogy növendékeiknek jó nevelést adjanak, s zsenge sziveikbe hasznos elveket csepegtessenek, hanem növendékeikben akarják az eszközt szükségük s vágyaik kielégítésére föllelni; továbbá azon meggyőződést nyerém, hogy azon nevezetesebb intézetek, hova a szülők távol megyékből küldik gyermekeiket, nem annyira híressek, mint inkább elhírhedtek.

Azon kellene törekedni a nevelőknek, hogy a műveltség, a szükséges tudományokbani kellő ismerettel párosulva a mennyire lehet, egy uton haladjon.

Ugy találtam, hogy az egyik intézetben a gyermekek épen semmit sem tanulnak, csak szavalni; a másikon ismét a tánczra s francia nyelvre fordítanak legtöbb figyelmet, a harmadikban meg a hiuság s góg gonosz magvát szórják a növendékek keblébe, oly annyira, hogy még a hat éves gyermekeknek sem szabad egymást másképp szólítani, mint: „Fräulein.“

Ily körülményeknél fogva csodálkozhatunk-e, hogy nőinknél a piperevágy oly nagy mértékben uralkodik, s csak mindig élvezeteket hajhászva, a családi életet megmérgezik?

A mult télen egy uri barátomnál tevém látogatásomat, s többek közt a leány-növeldekről folyt a társalgási beszéd. A derék háziúr nézetemben osztozkodott, hogy bizony alig van jó nevelőintézetünk; mire ifju neje felpattant, s magasztalni kezdé az intézetet, melyben ő nevedett; elősorolá, mi mindenfélét tanult ő ott. Vallás, természettan, természetrajz, földrajz, világtörténelem, anthropologia, technologia s tudja Isten, mi mindenféle volt a tanítás tárgya. Erre a jó ur nem atallá megkérdezni nejétől, hogy hol van Sibiria? Mire az volt a rövid s okos válasz, hogy Afrikában! A szégyenpir futotta át arcomat. Ily tudatlanság egy, oly műveltnék elhíresztelt nőnél! Még inkább megerősítettem rossz hitemben leány-növeldeink felett.

Azonban a véletlen nemsokára kellemesen czáfolt meg. Gyermekeimmel Kassára jövé, egyike leányaimnak *Orzovenszki*, született *Büttner* asszonyoság intézetébe járt, és így alkalmam nyílt e tisztelt nővel közelebből megismerkednem, s szép lelkének gazdag tárházát kiismernem. E tisztelt nő legszentebb életfeladata: művelt, okos s jó honleányokat nevelni; és e céljának elérésére semmi fáradságot sem kimél. Itt a gyermek a szépet a hasznossal, az unalmas, de szükséges, életbevágó tárgyakat kellemes, játékos módon, az édes anyanyelvet, a drága szent hazát s mindent a mi honi, imádni, szeretni, de e mellett a külföld nemes szokásait is becsülni tanulja.

Ily intézet kell nekünk! Ily nemes gondolkodásu, ily bölcs elvekkel felruházott nők kellene nekünk! s akkor mindenesetre boldogabb lenne nemzetünk, boldogabb hazánk és családi életünk. — X.

+ (A szegedi nőegylet által) a horvát szükkölködők javára rendezett sorsjáték, mintegy 2000 ftot jövedelmezett.

⊙ (A szegedi gőzmalom) naponkint 800 mázsányi lisztet öröl, s most mind Konstantinápolyba szállítja, a hova a szállítás, a gőzhajótársulattal kötött egy szerződésénél fogva, mázsánként 1 ft. 70 krba kerül.

⊙ (A Bukaresti Magyar Közlöny), mint egy levél a „T. Z.“-nak írja, türethető pártolásban részesül, a mit Magyarországnak s Erdélynek köszönhet. Előfizetői száma 500 s ezekből csak egy ötöd rész Oláhországa.

+ (A szombathelyi főgymnasiumban) az érettségi vizsgákra 14-en jelentkeztek, kik közül 3 visszavetettet, mert ezeket Greschner k. r. áldozár és iskolai tanácsos a német nyelvben gyengéknek találta.

+ (A gőzcsők járatái Vác és Pest között), a Dunagőzhajó-társaság részéről közbejött akadályok miatt továbbig megszüntettek.

— (Egy falusi asszony végrendeletéből.) Böka Klára, Schillervein Ferenczné, szatócsnő Pócsmegyeren f. é. jul. 1-jén elhalálozván, végrendeletében ott helyben a ref. egyháznak 5 ftot, a ref. iskolának 5 ftot, a szegényeknek 5 ftot, s a Kazinczy-alapítványra szintén 5 ftot hagyott. Örökösökének egyebek közt mondja: oda törekedjenek, hogy belőlök szeretett hazánknak hű fiait és hasznos polgárait váljanak.

⊙ (Egy iparlovag.) Egy ember, ki csak nemrég vándorolt be Olmütz-ből Pestre, hozván magával, mint egyetlen podgyászát, napernyőjét, — itt azonnal talált jó üzletre. Ugyanis az első magyar általános biztosító-társaság életbiztosítási ágának nyomtatványait valahogy kezére kerítvén, mint e társulat ügynöke, több életbiztosítást vett fel. Azonban hurokra került csakhamar, s most a hűvösön várja, hogy mi lesz belőle.

— (Nyilatkozat Duna-Földváról.) Midőn a Vasárnapi Ujság 32. számában az itteni polgárság *) zsidók elleni türelmetlenségéről vádoltatik, és az olvasó közönségnek, mint a sötét századok felé visszatörekvő mutattatik be, erre itt mindenki az ismeretlen tudósító nevét tudni kívánná, hogy attól, — ki a tények elferdítésével a mindinkább haladásra törekvő polgárságot ily gyalázással illetni semminek tartotta, — méltó nehezettel s megvetéssel fordulhasson el.

Ha az itteni zsidóosztály a nemzethez simul, azt itt is mindenki nem csak helyesli, sőt hogy a simulásnak annál tágasabb tér nyitassék, a létesülendő kaszinó felterjesztett alapszabályaiban is, a részesülési kedvezmény azokra szintén határozottan befoglaltatik. Hinni akarjuk, hogy a mit a ruha-viselet által külsőleg mutatnak, azt bensőleg is szintoly tisztán érzik, csak bár ugyanaz tényleg a tettek mezején is bővebben tapasztalható lenne, mert midőn ők a köz- és jótékony czélokra adakozásokhoz anyagi állásukhoz mérve aránylag, kevés kivétellel, eddig igenis csekélylyel járultak, és midőn az itteni 13 ezer lakosságnak a hetivásárookra vonatkozó joga szádodos gyakorlási módja felett, tulszárnyalt elbizakodással, a lakosság határozott akarata ellenére változást nyerni törekedtek (és itt fekszik a surlódás kezdete), — ugy midőn az ő pénzeikkel is a velők érintkező, hitelre szorult szegényebb iparos osztálybeliek lenezésére irányzott kifejezésekkel nagyobb-részen igen fellengzőleg dicsekvők, mindez a simulás kézzel fogható jeleire alig leend magyarázható. A műveltségre magáról sokat tartani látszó tudósító soraiban olvasható nyárspolgár elnevezéssel érintés is épen hasonló simulásra mutat.

Ilyenekre, ha a lakosság idegenséget érezne, épen nem lenne csodálható. És mégis nem a polgárság, hanem csak némely s talán nem is helybeli születésű legények és inasok lelték jó kedvüket az ugynevezett zsidó nota általi idegenkedés érzetetésében, a nélkül, hogy a polgárság arra legkisebb tényező hatást gyakorolt volna. **) A polgárok legnagyobb része csak is akkor tudta meg először, és lett kíváncsivá a zsidónóta tartalmára, midőn annak eldanolása a városháza előtt dobszó utján a városi hatóság által tiltatott.

Ellenben bár a helybeli politikai hatóság a mutatkozott kihágás fékezésére minden czélszerű intézkedést lehető legnagyobb erélyességgel megtett, mégis mintegy készakarva felhívólag a zsidóság szintén szert tett egy ellenótára, melylyel bizonyos iparos osztály szintén nyilvánosan ingereltetett, — sőt oly eset is előfordult, hogy este a csendes-s békességben hazamenő legény több zsidó által botütésekkel megtámadtatván, kezeikből csak az érkező segély által menekülhetett, megjegyezvén, hogy zsidó ellen ily személyes bántalmazási tetlegességtől eddig mindenki tartózkodott.

E szerint maguk a tények beszélnek, mikép a simulástól épen a zsidó-osztály nagyobb része idegenkedik. ***) — Több dunaföldvári polgár.

b. — (Szivarverseny.) Londonban egy gentleman fogadott a másikkal, hogy a gőzhajón utazva 12 óra lefolyta alatt, 86 regalia szivart elszi. A fogadást megnyerte olykép, hogy a 86 szivart 9 óra alatt már elfogyasztotta s e mellett evett ivott, mint rendezes. Él-e még? nem tudjuk.

⊙ (Kutyárvetés.) Angliában Kopton városában jul. közepén nagy vizslaárverés volt, melyen 28 darab kelt el. A legdrágábbat 99 guineáért vették meg, melynek ősei a származási levélben a hatodik nagyapáig vannak elősorolva.

△ (A Volga folyón) 1845-ben kezdett járni az első gőzös s ma már 190-et számlálnak Nisnei-Novgorodban.

+ (A Londonban 1862-re tervezett egyetemes mükiállításra) eddig már 4 $\frac{1}{2}$ millió ft van aláírva. Maga a királynő hercegi férje ehhez 100,000 ftal járult.

b. — (Dunavizet!) Pesten Magyarország fővárosában, a dunavizhordók, már ősi bevett szokásként, *Donauwasser* kiáltással jártak házról házra. Ez ősi szokást eddig soha senki meg nem szegte egész napjainkig, a midőn a *Donauwasser* helyett *Dunavizet!* kezdenek kiáltozni. „A legerősebb, legmakassabb bástyák omladoznak!“

— (Szinészi fölszólítás.) Kivevén biztosított föltételek mellett a sz-fehérvári színházat, fölszólítom a vidéki színésznöket, színészeket, s mindkét nemű karénekeseket, s különösen egy jó sugót, kik f. e. nov. 1-ől jövő évi virágvasárnapig tartó szini szakra hozzád szerződni ohajtanak — s ebbeli szándékukat tartalmazó levelüket f. e. sept. 2-ig elvárom Esztergomban. — *Szigethi Imre*, színigazgató.

— *Németi Irma* k. a., vidéki színésznőt, kéri Láng Boldizsár színigazgató — Nagy-Károlyban — hogy őt hollétéről mielőbb sziveskedjék tudósítani.

+ (Értesítés és kérelem.) Bizományosunk tévedéséből a „*Szigeti Album*“ példányai bérmentetlenül küldetvén szét, kéretnek a tisztelt gyűjtő urak, velünk az általuk fizetni kellett postai költséget rögtön tudatni, hogy azt legnagyobb gyorsasággal megküldhessük. M. Sziget, 1860. aug. 1. — *Szilágyi István* és *P. Szathmáry Károly*.

*) A kérdéses levélben nem a „polgárságról“, hanem csak egyes zavargókról volt szó. — Szerk.

**) Igy értette ezt a duna-földvári panasos levél is. — Szerk.

***) Szivesen engedünk helyet e higgadt, mérsékelt nyilatkozatnak, melynek engesztelő hangja újra megerősít azon mult alkalommal kimondott meggyőződésünkben, hogy a „türelmetlenség“ nem fekszik a magyar ember természetében. Ajánljuk e sorok elolvasását dunaföldvári zsidó polgártársaink figyelmébe, — s azon reményben élünk, hogy a két oldalról történt kölcsönös nyilatkozatok után, győzni fog végre az igazság, azaz: Dunaföldvár lakosait is meg fogja szállni a békesség és egyetértés szelleme, — a mire oly szükségünk van! — Szerk.

Levelezés.

Erdélyi híradó, aug. 5. Ott kezdem, a hol az elmúlt eseményes hét végződött, a fátylas-zenén, melylyel a Kolozsvárt tartózkodó főrangú ifjúság gr. *Teleki Domokost*, m. hó 31-én az „uri“ kaszinóban Széchenyi fölött tartott emlékszedjéért megtisztelte. E több ezer ember részvételével b. Huszár Sándor vezetése mellett végbement ünnepélyről értesítve voltak ugyan önkök a helybeli hírlap által, de mi sokkal figyelemreméltóbb dolognak tartjuk, mintsem külön is megemlíteni ne kívánjuk, mert ez a tiz év óta előállott főrendű nemzedék első nyilvános cselekvénye, — magában véve nem jelentős ugyan, de így is több tekintetben megjegyzésre érdemes s egy sugár reménység a jövő számára, minővel eddig nagyon csekély mértékben táplálkoztunk. Mert — ha igazat kell szólni — ez ifjúság még, sem képesség sem buzgalom tekintetében nem sok kedvező kilátást tudott nyújtani a sovárgó hazafiai kebelnek; minélfogva minden kis jelt örömmel kell üdvözölnünk, a mely arra mutat, hogy a valódi rangot — a kor parancsához képest — tettekben és hazafiai lelkesedésben keresi.

Némi szóváltásra adott okot nálunk az erdélyi gazdasági egylet részvényesi oklevele, melynek valamelyik karinthiai gazdasági egyletéről másolt körrajzolatában mindenféle kerekés-boronák, igás-szamarak, sás-boglyák és indiai tőkök közepette két strümpflis, pofaszakálas paraszt — a milyet a brünni nagyvásárokon láthatni — őrzi Erdélyország néhai jó czimerét. (Csak-hogy valaki őrzi!) Az egész oklevél fölösleges költség ilyen gyengén dotált intézetnél, de a mennyiben hosszabb ideig meg fog maradni: a flandrianus felfogású képet semmiképp sem lehet jóváhagyni, sőt csodálkozni kell a tervezők gondatlanságán, — ámbár a „Divatesarnok“ balszándékra czélzó vádjának sem adhat helyet az ember. — Mi ez eset által csak újra igazolva látjuk azok nézetét, kik hazai intézeteink organumait mindenekelőtt a nemzet kebeléből óhajtnák kiállitva látni, s ezt egy fokkal a szakértelemnél is előbbvalónak tartják, mert a velünk született nemzeties ösztön hiánya a legjobb akarat mellett is elevenbe vághat. — A „Kolozsvári Közlöny“ mai számának ide vonatkozó tételére pedig ki kell jelentenünk, hogy ez oklevél készítettése épen nem a *kezeltő*, hanem a „fogalomszaki“ titkár dolga volt. Jó különböztetni.

De hagyjuk az akadékoskodást, mert eszünkbe jutna megütközni rajta, hogy a „Magyar Sajtó“, mely minden kis szerb miniszter-változást (jure) ciceroval szokott jelenteni, a román-magyar testvériség fontos eseményét pár sornyi ujdonságba szorította; s hogy a „Pesti Hirnök“, melytől minden majoresco bizton számíthat egy vaskos vezércikk kettős — *keresztjére*: erről a nevezetes közéleti lendületről csak egy konkolyhintő balogsuta vidéki levélben emlékezett. *) Jobban felfogta a helyzetet — tán mert közelebb van — a dézsi kaszinó, mely a „Gazeta di Transilvania“ czimű román lapot megrendelte s az ottani g. n. e. lelkész tiszteletű tagjaul választotta. E bölcs példát, úgy tudjuk, a környékbeli román lelkészekkel Erdély többi kaszinói is követni fogják.

Most értesülünk, hogy Kolozsvár város közgyűlése a közelebről ismét árviz által károsult szerencsétlen Nagy-Enyed segélyezésére 500 pfttal járult. Ugyancsak Kolozsvárnak a helybeli nemz. színház alapjára tett 15,000 pftnyi adományára a felsőbb helybehagyás *megérkezett*.

A magyar Akademia palotája.

— Az Akademiánál újabb következő adakozások jelentettek be: gr. Bethlen Józsefné a házra 200, a tőkéhez 300, b. Révay Gizella a házra 105, a tőkéhez 105, a gróf Zay család (mely 2000 pftot már azelőtt alapított vala) most ismét a házra 500, a tőkéhez szintén 500, Pauler Tivadar gyűjtött a házra 69, a tőkéhez 54, ifjabb Majláth György gyűjtött a pécsi kaszinó körében a házra 1616, a tőkéhez 585, (ez összeghez járultak a pécsi takarékpénztár 500, a pécsi nemzeti kaszinó 500, Jeszenszky Ferencz 300, Hegyesy Kálmán 120, Szcitovszky Péter 40, Jaeger János 50, Schappringer Joakim 50, Radics Endre 40; Svastics Lajos 25, Viskovics Tamás 40 ftal stb.); ifjabb Majláth György adott a házra 400, Fodor Pál felsőbaranyai esperes gyűjtött a házra 86, a tőkéhez 86, Brogyáni Vincze Beznákfalván gyűjtött a házra 30, a tőkéhez 5, Ribianyszky József Pécsen gyűjtött a házra 39, a tőkéhez 29, Czorda Bódog Szabadkán gyűjtött a házra 2044, a tőkéhez 395, (ez összeghez járultak Vermes Lajos özvegye 100, Vermes Nándor 100, Vermes Gábor 200, Antunovics József 120, Vojnics Antal 1000, Vojnics Gábor 200, Mukics Aurél 100, a szabadkai kaszinó 200, Czorda Bódog 40, Mukics Ernő 100, Jankovics 50, Vojnics Tivadar 300, Szárics Károly 40, Mukics Jenő 50, Kováchich Ágoston 50, Probojcscevic János 40, Markovics László 40, Vojnics Lukács 50, Vojnics Dénes 50 ftal stb.); Mezőberény községe adott a házra 210, a tőkéhez szintén 210, Bonyhai Benjamin Mezőberényben gyűjtött a házra 76, Ferenczy József kassai reform. lelkész gyűjtött a házra 187 ft s 6 huszast, a tőkéhez 105 ftot, Baja város közönsége adott a házra 200, a tőkéhez szintén 200, Gleviczky Sándor Kassán gyűjtött a házra 48, a tőkéhez 46, Janka Károly Beregh-szászon gyűjtött a házra 64, a tőkéhez 10, Sárközy Titus gyűjtött a házra 187 ft s 4 db aranyat, a tőkéhez 10 ft, a Pesti Napló szerkesztőségénél ujjolag gyűlt a házra 1667 ft, 9 arany, 1 ezüst tallér, 1 ezüst ft, a tőkéhez 151 ft, Bánffy József Makón gyűjtött a házra 15, a tőkéhez 21, az alapi közbirtokosság Fejérmegyében adott a házra 100, a tőkéhez szintén 100, Kőszegi József esperes Pápán gyűjtött a házra 42, a tőkéhez 20, Springfeld Sándor berki jegyző gyűjtött a házra 62½, a tőkéhez 12½, az eperjesi kaszinó adott a

háza 50, a tőkéhez 100, Eperjesi Sándor szerdrói plebán gyűjtött a házra 44¾, a tőkéhez 30½ ftot.

— (*Heti kimutatása*) a Vasárnapi Ujság szerkesztőségéhez beküldött adakozásoknak:

XXIX. közlés: Vásárhelyről (Zemplén) a kerület g. e. papjai Majoros András alesperes által 7 ft. — Gyurcsináról (Trencsén) Vitoly József a tőkére: egy darab 100 pftos nemz. államkölesön kötelezvényt 22 darab szelvényvel együtt (1860. jul. 1-től, 2 ft 30 krjával); a házra: 20 ft. — Szakállról (D. Bihar) többen Matolesy Ferencz által 33 ft. — Nagy-Kanizsáról többen Fárnek Kálmán által 7 ft. — Fajkürthről (Bars) az ottani közbirtokosság Bende Péter által 100 ft. — Összesen: 167 ft és egy darab 100 pftos nemzeti kölesön-kötelezvény, szelvényeivel együtt.

Az eddigi I—XVIII. közlésekkel együtt: **12,197 ft 54 kr**, 1 régi római arany, 1 huszfrankos arany, 105 cs. arany, 17 kétpftos tallér, 1 orosz tallér, 2 ezüst ujftos, 136 huszas, 2 negyedftos, 1 tizes; 1 darab 100 pftos és 10 darab 20 pftos nemzeti állam kölesön-kötelezvény.

— (*Részletes kimutatás*) a Vasárnapi Ujság szerkesztőségéhez beküldött adakozásokról, melyekhez többen járultak.

A XXVIII. közlésből (V. U. 32 szám):

E.-Bihar megyei Bagamér községének ¼ részben magyar ajku református, ¼ részben g. kath. s kevés kivétellel szintén magyar ajku lakosai, tehetségökhöz képest leróni akarván szeretett hazájok iránti önkéntes hálaadókat; de leginkább dicsőült gróf Széchenyi Istvánért tartott gyászünnepély alkalmával tiszt. Doszpoly János lelkész ur által tartott megható alkalmi beszéd által felbuzdítva s néhány szomszédos községnek is jó példát adni akarván, — összeadának készpénzben és *terményekben*, (melyek elárvereltettek) 50 ftot. Ez összeg felküldetett hozzánk s belőle 20 ft jutott az Akademiának. (13 ft a Széchenyi emlékszóbornak, a többi egyéb hazai célokra). Kettős örömről szolgál, midőn egész községek ily hazafiai adakozásokról értesíthetjük olvasóinkat.

Jászapátiban a Péter-Pál napot követő vasárnap a város tisztelt főbírtokosa Balajthy Péter urnál jött össze névünnepi estélyre egy népes vidám társaság, még a vidékről is. Palotási barna zenészei villányozták fel a kedélyeket. A sok kedélyes felköszöntés között megpendíté valaki a „tudomány házat.“ M. Bella kisasszony azonnal ivet nyitott. Egy percz alatt együtt volt 120 ft; de a lelkes honleány még másnap is folytatá gyűjtését, s így lön, hogy Jászapátból 158 ft küldetett be hozzánk. (Tudósítónk említi, hogy még hátra van a város közbirtokosságának adozata, s reméli, hogy daczára a „nem pénzöségű időnek“, Jászapáti sem fog kimaradni az adozatot hozott többi jász városok sorából). A fentebbi összeghez járultak:

Antal Miklós 2 ft, Antal Sili 3 ft, Antal Vincze 2 ft, Balajthy Péter 20 ft, Balajthy Apollo 40 kr, Bánszky Apollo 40 kr, Becey 3 ft, Bešthy Lajos 5 ft, Büchler 50 kr, Borbás István 1 ft, Cserny 1 ft, Dely István 4 ft, Dorfner 3 ft, Dósa István 1 ft, Deuchts 1 ft, egy valaki 2 ft, Farkas Ferencz 1 ft, Farkas Imre 4 ft, Ficzere 2 ft, Fehér György 1 ft, Fuchsz János 1 ft, Goor György 2 ft, Goor József 10 kr, Gyurtsits Juli 1 ft, Hácz Antal 1 ft, Héray 1 ft, Horváth Terézia 2 ft, Hubai Ferencz 1 ft, Imády Antal 1 ft, Joannovics 1 ft, Jeromos sz. Fer. r. atya 5 ft, Juhász András 2 ft, Kálmán Alajos 20 kr, Kálmár Mátyásné 10 kr, Kálmán Terézia 1 ft, D. Khindl 2 ft, Kinczl József 1 ft, Kinczl Imre 1 ft, Klein Márton 1 ft, Király Borbála 2 ft, Király Alajos 3 ft, Király Erzsébet 30 kr, Koller Rozália 2 ft, Küry Mór 10 ft, Lénárt János 20 kr, Lipovniczky Kálmán 2 ft, Makó Béla 4 ft 70 kr, Makó Gergely 5 ft, Moravcsik Josepha 2 ft, Morvai Jónás 1 ft, Müller 50 kr, Nagy Gábor 30 kr, Névtelen 2 ft, Nigrényi 2 ft, Palusovszky 2 ft, Palotásy János 2 ft, Rusvai Bert. 1 ft, Simonyi Ferencz 2 ft, Szentiványi 1 ft, Stern Lipót 30 kr, Szöllősy Pál 1 ft, Turcsányi Mátyás 1 ft, Turcsányi-Szabó Franciska 2 ft, Ugróczy Kálmán 5 ft, Váczy Sándor 1 ft, Vágó János 2 ft, Vágó Gellért 3 ft, Vágó Antal 5 ft, Vágó László 5 ft, Veiszmann Mór 3 ft, Z. Nándor 1 ft.

Nagy-Váradról a következő gymn. tanulók küldék be tiszta szívből fakadt adományukat, összesen 25 ftot:

Borbola Kornél 1 ft 40 kr, Boross Emil 50 kr, Fehér Elek 1 ft 50 kr, Frankó Endre 1 ft, Göndöcs László 3 ft, Halkó Gotfrid 1 ft, Held Eduárd 1 ft, Keszerly László 4 ft, Kornis Emil 1 ft 50 kr, Kralovszky Mór 1 ft, Molnár Pál 1 ft, Örlőssy Ferencz 1 ft, Sántha István 1 ft, Sasfi Ferencz 60 kr, Soltz Géza 1 ft, Suba György 1 ft, Szervánszky Károly 1 ft, Szmracsányi Antal 2 ft, Telek Andor 50 kr.

Bécsből az ottani egyetem gyógyszerész-hallgatói, kik mindössze is igen csekély számmal vannak hazánkból — 26 ftot küldtek be az Akademiára, mint hazafiai meleg érzelmök tanujelét. Az egyes adakozók:

Enyeter Frigyes 1 ft, Kalina Ernő 1 ft, Székely József 1 ft, Fülöp Bertalan 1 ft, Friesz Nándor 1 ft, Burkárt Gyula 1 ft, Rác Károly 2 ft, Máthé Domokos 1 ft, Zöldi József 1 ft, Szántay Albert 1 ft, Jörös Ignác 1 ft, Maldényi János 2 ft, Hankóczy Ede 1 ft, Stanczel Henrik 2 ft, Meiszel Ferencz 1 ft, Kocsis József 2 ft, Sas János 1 ft, Czingelly Sándor 1 ft, Csorba József 1 ft, Gerber Ödön 2 ft.

Nógrádmegyei Szügy községben szintén összeállottak azok, kik a nemzetiség és tudományosság virágzásáért lángolnak és 90 ftot küldének fel az Akademia számára a következők:

Szabó Lajos mérnök 5 ft, fiai: Lajos 1 ft, Titusz 1 ft, Kálmán 1 ft, Gyula 1 ft, Béla 1 ft, Paczolay Nárcisz 2 ft, Paczolay Rázmán 1 ft, Paczolay Imre 1 ft, Paczolay Mária 1 ft, Hojtsy Miksa 1 ft, Halász Ferencz 4 ft, Somogyi Gyula 4 ft, Lukácsy Mihály 2 ft, Kapnik Pál 20 kr, Jez . . . Sándor 2 ft, Jeszenszky József 2 ft, Folkusházy Mihály 1 ft, Folkusházy Ferencz 2 ft, Paksy Ádám 1 ft, Nándory Soma 1 ft, Ritter Péter 5 ft, Veres István 2 ft, Arnó Jenő 1 ft, Divényi Kálmán 1 ft, Kr. tisztartó 2 ft, Sándor Károly 1 ft, Plachy Zsigmond 1 ft, Fáy Albert 2 ft, Balázs Antal 2 ft, Hoffman Ignác 1 ft, Loér községe 5 ft, Rimóc községe 5 ft, Sipek községe 5 ft, Petőfy János 2 ft.

Egyveleg.

△ (*A régi színészek.*) Garrick idejében Londonban egy színész legfőbb 120 ftnyi havi díjt kapott, még maga Garrick is csak ennyiben részesült. A színészek tehát, hogy élhessenek, egyéb foglalkozást, sőt mesterséget is üztek. Így Parker szíjgyártó, Parsons festő, Bransky kalapos, Aiken ha-

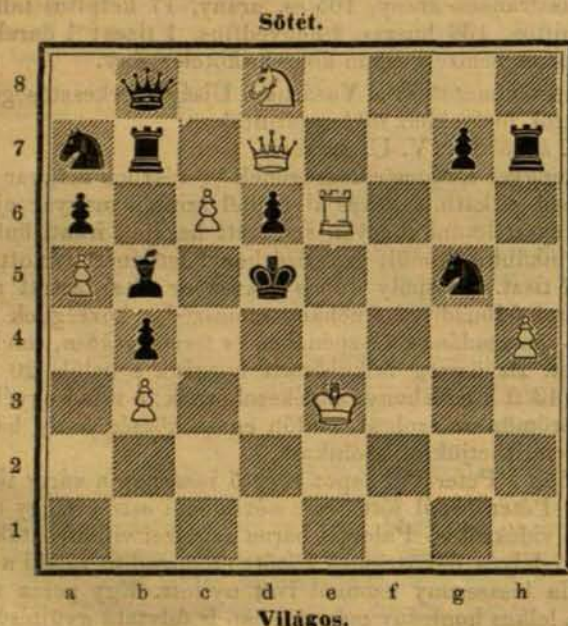
*) Ugy emlékezünk, hogy mindkét lap bővebben is emlékezett a kolozsvári napokról. — Szerk.

risnyakötő, Tom Veston a királyi konyhán pecsenyeforgató volt. Ezer forint volt a legnagyobb bevétel a színházakban s az igazgatók mégis meggazdagodtak s akkor éltek a legnagyobb színészek.

+ (Egy nő, ki kilenczszor volt menyasszony.) Spanyolország Burgos nevű városában nem rég egy nőt temettek el, ki arról nevezetes, hogy egymásután 8 férje volt. 18 éves korában ment először férjhez s 35 éves korában már nyolcadik férjét temette el. Még kilenczedszer is kedve lett volna oltárhoz lépni, s már jegyben is járt, midőn egyszer csak betoppant egy nem várt vőlegény — a halál.

SAKKJÁTÉK.

33-ik sz. feladvány. — Weisz A. J. tanártól (Budán).

Világos indul s 4-ik lépésre matot mond.

A 27. számú feladvány megfejtése.

(Romby Bélától.)

Világos.	Sötét.	Világos.	A)	Sötét.
1) B b 7 - b 5	a 6 - b 5 :	2)		H e 6 - ?
2) B d 6 - d 5	K e 4 - d 5 : A)	3) B d 5 - d 4 †		
3) F c 8 - b 7 †				

Helyesen fejtették meg. Veszprémben : Fülöp Józ. — Lessen : B. Meszéna István. — Pesten : Cselkó György. — T.-Sz.-Miklóson : Fankl A. — Sz.-Fehérvárt : Michelis Gyula. — Jánosiban : Keszler István. — Győrött : Rózsa Elek. — Debreczenben : Molnár Ágoston, Saltzmann Ignác, Horváth Pál. — Gyula-Fehérvárt : Horváth Lajos. — Berhidén : K-y. — Sz.-K.-Szabadján : Fürst Sándor. — B.-Újvárosban : K-cs L-s. — Kis-Kürtösön : Cs. K. — Sz.-Mihályon : Szalai Sándor. — Nánáson : Oláh Miklós. — Tizza-Füreden : Nánásy Gyula. — Parabutyban : Rothfeld József. — Rima-Szombaton : Baksay István.

Hövid értesítések. Parabuty : R. J. Kettős feladványokat szívesen közölnék ha lennének. Később nem csak 3, 4, hanem több lépéses feladványokat is fogunk adni. Az újabb feladványokat köszönettel vettük, s a 3-ik számot közlésreméltónak találtuk. — T. F. : N. Gy. Meglehetős, de még könnyű. — Debreczen : S. F. A küldeményt köszönettel vettük, s meg fogjuk vizsgálni. — Nánás : O. M. Kijavítva jó lenne. Így kétféle első lépés lehetséges. — Temesvár : K. J. Helyes. — Less : B. M. I. Örülünk, hogy önt legszorgalmasabb munkatársaink közé számíthatjuk. Az újabb küldeményt köszönettel vettük. A hiányzó számot küldjük.

Színházi napló.

Péntek, aug. 3. Prielle Kornélia első vendéjátékaul : „Gauthier Margit.“ Dráma 5 felv. Irta ifj. Dumas. A vendégművésznőt jó oldalról ismeri közönségünk azon időből, a midőn színházunk rendes tagja volt. Azóta művészetében mitsem vesztett. Gauthier Margit, e sajátos szerep, Prielle Kornéliában igen szerencsés személyesítőt talált, ki természetes könnyüség és szeretetreméltóságával mindig meg szokta nyerni a közönség tetszését. A többi szereplők is általában mind kisebb nagyobb szerencsével törekedtek arra, hogy az előadás érdekességét emeljék.

Szombat, aug. 4. „Rigoletto.“ Opera 4 felv. Zenéjét szerző Verdi, Gildát Hollósy K.-né, a bohócot Füredi, a csapodár herceget Ellinger, Magdale-nát Hofbauer Zsófia éneklé. Egyes szép áriákért mindegyik szereplő tapso- kat nyert, melyek közül a legzajosabbak kétségkívül Hollósyt illették. Ellin- ger kissé több lyrai lágyaságot önthetne énekébe.

Vasárnap, aug. 5. Prielle Kornélia második vendéjátékaul : „Bánk bán.“ Eredeti szomorujáték 5 felv. Irta Katona József. Nem tudjuk, kit illet meg e dicséret, az igazgatóságot-e, vagy a vendégművésznőt, vagy mind- kettőt, hogy ezen, csonkított voltában is kitűnő drámát vasárnap adták. Pri- elle Kornélia a női szendeség példányképét, Melindát adta sok szerencsével; Egressy Bánk bánt a szerephez méltó jelességgel személyesíté.

Hétfő, aug. 6. „Robin orvos.“ Vigjáték 1 felv. Ezt követte : „Apát ke- res.“ Vigjáték 2 felv.

⊙ (Oroszországban a testi fenyítés eltörlésével foglalkoznak.) Jelen- leg a testi büntetéseknek a vesszőt, kancsukat s a palkit használják. A kan- csuka egy több águ korbács; a palki pedig nem más, mint a végén hajától megfószott fűzpalca. Újabb rendelet szerint az egyhelyesek, kik többnyire tönkre ment nemesekből állanak, csak akkor részesülhetnek testi fenyítés- ben, ha azt a törvényszék ítéli meg; hasonló jótéteményben részesülnek az előkelő polgárok is; tizenkét év mulva azonban a paraszt, és egyéb lények is megszabadulnak az olvasatlan ütésektől, melyekkel uraik most nem igen fősvénykednek.

Kedd, aug. 7. „33,333 franc és 33 centime naponként.“ Vigjáték 3 felv. Irták Dumanoir és Clairville.

Szerda, aug. 8. Prielle Kornélia harmadik vendéjátékaul : „Kean.“ Színmű 5 felv. Dumastól.

Csütörtök, aug. 9. „Észak csillaga.“ Opera 3 felv. Meyerbeertől.

Szerkesztői mondanivaló.

5231. **Szügy.** Cs. G. A kéreztett mű mibenállásáról nem tudhattunk meg semmi bizonyost. Legegyszerűbb útja, ha ön egyenesen az illető kiadó és nyomdatulajdonos urhoz fordul, s őt kérdezi meg. Neve alatt, minden további czimezés nélkül, megtalálja az itteni posta.

5232. **Korpona.** L. K. A leírás jó, de a rajzok használhatatlanul gyöngék. Jobba- kat kérünk.

5233. **Isten áld meg a magyart!** Ohajtjuk mindnyájan; de a verset, ugy a mint van, most nem közölhetjük.

5234. **Mezőtur.** M. M. A P. U. hirdetései között lesz. A nekünk szánt teendőt szí- vesen elvállaljuk, s önt minden kötelezettség alul föloldozzuk. Sok szerencsét!

5235. **N.-Enyed.** I. J. Az arcképet jobbnak látjuk az illető naptárszerkesztőnek átadni. Részünkről a mai utódot ohajtánók — önnek talán ez is hatalmában áll, s minket felette lekötölezn.

5236. **Ns.-Oroszl.** B. I. A csomag itt van, köszönettel vettük, s a mit lehet, hasz- nálándunk belőle. A példány indul.

5237. **A r . . . i temetőben.** Besoroztatott.

5238. **Szűnapok kezdetén.** Félre azzal a búskomor kedélylyel! Jobb multságot, sötét ifju!

5239. **Nem vágyom én soh' a dicsőségre.** Azért bátran félre is tehetjük még e verset, társával együtt, mely így kezdi : „Zug, bóg a szél!“

5240. **Palermo.** G. P. Köszönjük a szives figyelmet, de a hírlapok mindig meg- előzik ön tudósításait. Leveleinél eddigél még semmi más hasznát nem vehettük, mint hogy megtudtuk az egyikből, hogy „Garibaldi sokkal szebb ember, mint azon arckép mutatja, melyet a V. U. mult évi folyamában közöltünk.“ — Ezt hajlandók vagyunk elhinni.

Nyílt tér.*)

Magyar térképek. A Vasárnapi Ujság 31-ik számában egy felhívás tétetett közzé, melyben azon ohajtás fejeztetik ki : az iskolákban szükségelt tankönyveket és leltári darabokat oly jutányos árra szabni, hogy azok a sze- gényebb iskolák részéről is megszerezhetőek legyenek.

Ezen felhívás következtében alkalmas leszünk kinyilatkoztatni, hogy saját költségünkön megjelent és általánosan czélszerűnek elismert „*Thot-féle magyarországi stb. térképét iskolák számára,*“ magyar és német nyelven 3 ft. 15 kr. helyett, 2 ftra a. é. leszállítjuk.

Reméljük, hogy ezáltal alkalmat nyújtunk, ezen, minden iskolában nélkülözhetlen térkép megszerzésére. Arad, aug. 2-án.

Bettelheim testvérek, könyvtárosok és kiadók.

*) E rovatban közölt cikkekért csupán a sajtóhatóság irányában vállal felelős- séget a Szerk.

HETI NAPTÁR.

Hó- és hetinap	Katholik. és Protest. naptár	Gör.-orosznaptár	⊙ Nap-kelet nyug.		Izraelit. naptár	☾ Hold-kelet nyug.	
			6. p.	6. p.		6. p.	6. p.
Augustus			Julius (ó)		Ab R.		
12 Vasár.	G 11 BA. elh.	G 10 Kl.	31 B 10 Eud.	4 53	7 17	24	* * 4 13
13 Hétfő	Ipoly Kassián	Concord	1 August	4 54	7 15	25	0 12 5 4
14 Kedd	Ózseb. At. †	Ózseb	2 István	4 56	7 13	26	1 24 5 45
15 Szerda	N. B. Assz.	N. BA.	3 Izsák	4 57	7 11	27	2 43 6 19
16 Csütörtök	Rochus püsp.	Jácint	4 Aristarch	4 59	7 9	28	4 8 6 46
17 Péntek	Liberatus ap.	August	5 Eusignus	4 59	7 8	29	5 34 7 9
18 Szomb.	Ilona szász.	Helena	6 Ur színe	5 0	7 7	30 Sab.	6 58 7 31

Holdnegyed : ● Ujhold 16-án 11 óra 35 perczkor éjjel.

TARTALOM.

Mátray Gábor (arckép). — IV. Béla. *Kuliffay Ede.* — Kukliné prédikációi (vége). — Előpataki fürdő (képpel). *Luppa Péter.* — Ali basa mecsete Belgrádon (képpel). *L. P.* — László Károly levelei Amerikából XII. — **Tarhaz** : „Zenészeti Lapok.“ — Kalászat a honi irodalom tarlóján. — Irodalom és művészet. Széchenyi-gyászünnepek. Mi újság? Levelezés. A magyar Akademia palotája. Egyveleg. Sakkjáték. Színházi napló. Szerk. mondanivaló. Nyílt tér. Heti naptár.

Felelős szerkesztő : Pákh Albert (lak. uri-uteza 12. sz.)